

บทที่ 2

ลักษณะ ความหมายของ กิจการ สินเชื่อโครงการ และการพิจารณาสินเชื่อของกิจการที่นำมาเป็น หลักประกัน

ในบทนี้จะศึกษาถึงลักษณะ ความหมาย ของกิจการ สินเชื่อ โครงการในประเทศอังกฤษเพื่อ ทำความเข้าใจในร่างพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. ...*

2.1 ลักษณะ ความหมาย ของกิจการ ในประเทศอังกฤษ

กิจการ(Projects)ที่จะนำมาเป็นประกันทั้งกิจการนั้น โดยส่วนใหญ่จะเป็นกิจการที่มีขนาดใหญ่ซึ่งธนาคารในประเทศเยอรมันนี้ได้มีการแยกลักษณะของกิจการที่นำมาเป็นประกันนั้นไว้ 4 ลักษณะ คือ

- (1) เป็นกิจการ โครงสร้างพื้นฐานเช่น ถนน รางรถไฟ เป็นต้น
- (2) อุตสาหกรรมที่มีความซับซ้อนเช่นอุตสาหกรรมเคมี โรงงานกระดาษ โรงงานหลอม อลูมิเนียม
- (3) ประเภทที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมเช่นน้ำมัน ก๊าซ การกำจัดขยะ
- (4) ครอบคลุม โรงไฟฟ้าและพลังงานความร้อน¹

โดยที่กิจการที่นำมาเป็นหลักประกันนั้นโดยส่วนใหญ่แล้วผู้ให้หลักประกันจะเป็นบริษัท เพื่อประโยชน์ของเจ้าของกิจการ เช่นบริษัทจะไม่ต้องเกี่ยวกับการล้มละลายของกิจการ เป็นต้น ซึ่งแนวคิดที่ว่ากิจการที่นำมาเป็นหลักประกันต้องเป็นกิจการที่มีขนาดใหญ่ก็เป็นแนวคิด ที่นำมาใช้ในร่างพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจด้วย

ขอบเขตกิจการที่นำมาเป็นหลักประกัน

โดยปกติหลักประกันในกิจการควรจะครอบคลุมเหนือทรัพย์สินทั้งหมดของกิจการ แต่ข้อกำหนดเช่นนี้บางทีอาจจะทำได้ยากถ้าไม่ใช่ในระบบ Common Law ทรัพย์สินในกิจการประกอบ ด้วย

---

* ต่อไปนี้จะเรียกว่าร่างพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ

¹ Michael Rowe, Trade and Project Finance in Emerging Markets ,p111

- ที่ดินของกิจการ
- โรงงาน เครื่องมือและสินค้าที่เคลื่อนย้ายได้
- ผลผลิตของกิจการในกรณีเป็นกิจการที่มีการผลิต
- สัญญาการก่อสร้างกิจการ สัญญาการส่งวัตถุดิบ สัญญาขายสินค้า สัญญาการจัด
การ สัญญาประกันภัย สัญญาสัมปทาน
- บัญชีรายได้ของกิจการและการได้รับการอนุญาตในการลงทุน
- สิทธิของกิจการในการเรียกร้องต่อบุคคลที่ 3²

จะเห็นได้ว่าแนวคิดในเรื่องหลักประกันในกฎหมายอังกฤษ มีความเป็นทุนนิยมและมีความยืดหยุ่นมาก รูปแบบสำคัญของหลักประกันจากมุมมองของผู้ให้สินเชื่อโครงการคือ³

- (1) มีการอนุญาตให้เอาประกันเหนือทรัพย์สินเกือบทุกชนิด
- (2) มีการอนุญาตให้เอาประกันเหนือทรัพย์สินที่ยังไม่ได้ปรากฏขึ้น (ทรัพย์สินในอนาคต)
- (3) อนุญาตให้สามารถเอาประกันเหนือทรัพย์สินโดยทั่วไป (ในความหมายของ Floating Charge) เหนือทรัพย์สินของบริษัทและยังอนุญาตให้บริษัทนั้นสามารถดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินนั้นไปตามปกติทางธุรกิจ
- (4) หลักประกันสามารถมีอยู่เหนือทรัพย์สินเกือบทุกประเภท โดยไม่ต้องมีการส่งมอบการครอบครองทรัพย์สินของผู้ให้หลักประกัน
- (5) ยอมให้มีการบังคับ (รวมถึงการขาย) ที่จะมียผลโดยไม่ต้องผ่านกระบวนการทางศาล
- (6) การขายไม่ใช่เป็นการเยียวยาอย่างเดียวกันเท่านั้น ผู้ให้ยืมที่มีประกันสามารถมีการจัดการทรัพย์สิน (ไม่ว่าจะเป็นการครอบครองทรัพย์สินโดยตัวของเขาเองหรือ โดยการแต่งตั้ง Receiver (ผู้พิทักษ์ทรัพย์))
- (7) หลักประกันประเภท Fixed Security จะมีลำดับเหนือกว่าเจ้าหนี้บุริมสิทธิพิเศษ
- (8) มีการชำระค่าธรรมเนียมและค่าภาษีที่ขั้นต่ำ ในการดำเนินการก่อให้เกิดหลักประกัน และในการบังคับหลักประกัน
- (9) มีแนวคิดเรื่อง Trust ทำให้การโอนผลประโยชน์จากหลักประกันนั้นสามารถทำได้โดยง่าย

---

² Philip R Wood, Project finance Subordinated Debt and State Loans, (London: Sweet&Maxwell, 1995) p31.

³ Graham D Vinter, Project Finance pp86-87.

แต่ในบางเขตอำนาจศาล อาจจะมีการแตกต่างกันในเรื่องหลักประกันซึ่งมีตัว
อย่างดังต่อไปนี้

- (1) หลักประกันอาจจะไม่สามารถมีอยู่เหนือทรัพย์สินบางชนิดได้ (เช่น สิทธิตามทรัพย์สินทางปัญญา)
- (2) หลักประกันอาจจะมียุทธวิธีอย่างจำกัดในกรณีของทรัพย์สินในอนาคต (ตัวอย่างเช่น การเกิดขึ้นของการได้รับทรัพย์สินในอนาคตต้องมีการกำหนดเอาไว้ในสัญญา)
- (3) อาจจะไม่มีความคิดเรื่อง Floating Charge
- (4) หลักประกันอาจจะสามารถมีอยู่เหนือทรัพย์สินได้เฉพาะในกรณีที่มีการส่งมอบการครอบครอง (โดยไม่รวมถึงทรัพย์สินที่อยู่ในระบบการจดทะเบียน)
- (5) การบังคับหลักประกันจะต้องทำผ่านศาล
- (6) การขายทรัพย์สินโดยศาลอาจจะเป็นการเยียวยาเพียงอย่างเดียวและแนวคิดเรื่อง Receiver อาจจะไม่ปรากฏ
- (7) เจ้าหน้าที่บริหารพิเศษอาจจะมีอันดับอยู่เหนือหลักประกันทุกชนิด
- (8) ค่าธรรมเนียม ค่าอากรแสตมป์และค่าจดทะเบียนอาจมีการจ่ายโดยผู้จากการเอาหลักประกัน
- (9) ไม่มีแนวคิดเรื่อง Trust

2.1.1 ลักษณะ ความหมาย ของสินเชื่อโครงการ(Project Finance) ในประเทศอังกฤษ

ในประเทศอังกฤษได้ มีกฎหมายฟื้นฟูกิจการในปี 1986 ซึ่งมีกระบวนการฟื้นฟูกิจการหรือที่เรียกกันว่า “การทำแผน” มีการแต่งตั้งผู้บริหารแผนเพื่อดำเนินกิจการ ผู้บริหารแผนถูกแต่งตั้งโดยศาลจากคำร้องเจ้าหน้าที่คนใดก็ตามไม่เฉพาะเจ้าหน้าที่ประกันเท่านั้น ซึ่งผู้บริหารแผนจะมีหน้าที่ต่อเจ้าหน้าที่ทุกคนของบริษัท เพื่อจัดการธุรกิจต่าง ๆ ของบริษัทและเพื่อการอยู่รอดของบริษัท นอกจากนี้ถ้าได้มีการตั้งผู้บริหารแผนขึ้น Receiver (ผู้พิทักษ์ทรัพย์) คนใดก็ตามที่ถูกแต่งตั้งก่อนหน้านั้นก็จะถูกจำกัดขอบเขตหรือถูกถอดออกจากตำแหน่ง แนวความคิดก็คือถ้าผู้บริหารแผนที่มีหน้าที่เกี่ยวกับบริษัทจะต้องมีอำนาจเต็มที่ในการจัดการควบคุมเหนือทรัพย์สินของบริษัท ทั้งนี้ที่มีการแต่งตั้ง ผู้บริหารแผนสามารถดำเนินการจัดการกับทรัพย์สินที่เอาประกันแบบ Floating Charge (ซึ่งจะกล่าวโดยละเอียดในบทที่3) ถึงแม้ว่าทรัพย์สินนั้นจะไม่ใช่ว่าทรัพย์สินที่เอามาเป็นประกันและถ้ามีความยินยอมจากศาลก็สามารถที่จะดำเนินการกับทรัพย์สินที่เอาประกันแบบ Fixed Charge ได้ (ผู้ที่ได้รับหลักประกันแบบ Fixed Charge ก็ยังคงมีบุริมสิทธิของเขา) ในการแต่งตั้งผู้บริหารแผนนี้เป็นการให้อำนาจเจ้าหน้าที่ที่ไม่มีประกันในการต่อสู้กับเจ้าหน้าที่ประกัน (โดยปรกติเป็นเจ้าหน้าที่ทางการเงิน)

ตามที่กล่าวมาแล้วทางเดียวที่เจ้าหนี้มีประกันจะสามารถแต่งตั้ง Receiver ของเขาเองนั้นจะต้องมี

1. การเอาประกันแบบ Floating Charge
2. หลักประกันเหนือทรัพย์สินทั้งหมดหรือเกือบทั้งหมดของบริษัท⁴

ในกฎหมายอังกฤษ เลือกว่าจะให้การสนับสนุนสิทธิของผู้เอาประกัน โดยวิธี Floating Charge ที่จะจัดการธุรกิจโดยผ่านทาง Receiver เพื่อประโยชน์ของผู้เอาประกันโดยต่อต้านสิทธิของเจ้าหนี้ไม่มีประกันในกระบวนการฟื้นฟูกิจการ เหตุผลในการที่ประเทศอังกฤษตัดสินใจในการสนับสนุนผู้เอาหลักประกันโดยวิธี Floating Charge เพราะวิธีนี้ได้เคยแสดงให้เห็นแล้วว่าเป็นวิธีการในการรักษาธุรกิจไว้ได้เมื่อเปรียบเทียบกับวิธีอื่น โดยผู้เอาประกันแบบ Floating Charge สามารถตั้ง Receiver เพื่อการกั้นการแต่งตั้งผู้บริหารแผน ดังนั้นเมื่อมีการจะต้องตั้งผู้บริหารแผนจึงต้องมีการแจ้งคำร้องให้เจ้าหนี้มีประกันเพื่อทำการกั้นการแต่งตั้งผู้บริหารแผน⁵

การเอาประกันแบบ Floating Charge ในทรัพย์สินของกิจการได้มีการพัฒนาเป็นการให้สินเชื่อที่เรียกว่า "สินเชื่อโครงการ" (Project Finance) โดยใช้วิธีการทำสัญญาแบบ " Featherweight Floater"⁶ โดยสัญญานี้ได้ถูกออกแบบให้ตรงกับความเสี่ยงของธนาคารและมีการจัดการความสัมพันธ์ต่อกิจการและต่อบุคคลที่สาม

ตามปกติเมื่อมีการกู้ยืมผู้ให้กู้ต้องการหลักประกันในกิจการรูปแบบต่าง ๆ เช่น จำนอง และในกรณีกฎหมายอนุญาตก็จะมี การเอาประกัน แบบ Floating Charge เหนือทรัพย์สินของกิจการ อย่างไรก็ตามมูลค่าหลักของกิจการคือรายได้ในอนาคตที่เกิดจากความสำเร็จของกิจการ ทรัพย์สินที่เป็นวัตถุในกิจการส่วนใหญ่จะไม่เพียงพอครอบคลุมจำนวนเงินที่ธนาคารให้มา ดังนั้นธนาคารจึงต้องการหลักประกันหรือการรับประกัน ที่จะทำให้มั่นใจในการให้กู้ระยะยาว ตัวอย่างเช่นธนาคารอาจจะรับโอนสิทธิการได้รับเงินภายใต้สัญญาระยะยาวในการขายผลิตภัณฑ์ของกิจการ และหวังจะได้รับประโยชน์ในการประกันภัยที่ครอบคลุมทรัพย์สินของกิจการ⁷

⁴ Graham D Vinter, Project Finance 2ed, (London : Sweet&Maxwell,1998)p152.

⁵ Philip R Wood, Comparative law security and Guarantees (London: Sweet&Maxwell,1995),p155

⁶ Graham D Vinter, Project Finance,p151.

⁷ Michael Rowe, Trade and Project Finance in Emerging Markets , (London:Euromoney Publication Ltd.)p,122.

ความหมายของการให้สินเชื่อโครงการ

การให้สินเชื่อโครงการ นั้นได้มีผู้ที่ให้ความหมายในเรื่องนี้ไว้หลายความเห็นคือ

ความเห็นที่ 1 หมายถึงการที่ธนาคาร ได้จัดให้มีสินเชื่อแก่โครงการเดี่ยวและรับความเสี่ยงส่วนใหญ่ ในความสำเร็จและความผิดพลาดของโครงการ โครงการนั้นอาจจะเป็น น้ำมัน ก๊าซ โทรศัพท์มือถือหรือเคเบิล เน็ตเวิร์ก สะพาน ทางด่วน ออฟฟิศ ร้านค้า หรืออย่างอื่นที่มีความเสี่ยงเกี่ยวกับการก่อสร้างหรือการจัดการจำนวนสินเชื่อ สำหรับโครงการใหญ่อาจจะมีมูลค่าหลายพันล้าน⁸

ความเห็นที่ 2 หมายถึงการให้สินเชื่อแก่การพัฒนาหรือใช้ประโยชน์จากสิทธิในทรัพยากรธรรมชาติหรือทรัพย์สินอย่างอื่น ซึ่งธนาคารจะได้รับชำระหนี้คืนจากรายได้ที่มาจากกิจการ⁹

ความเห็นที่ 3 หมายถึงการให้สินเชื่อแก่โครงการหรือกิจการซึ่งเจ้าหนี้มุ่งหวังว่าโครงการหรือกิจการนั้นจะก่อรายได้เพียงพอที่จะชำระหนี้ทั้งหมดได้ และเจ้าหนี้จะให้สินเชื่อแก่โครงการ หรือกิจการนั้นโดยนำเอาโครงการหรือกิจการนั้นเองมาเป็นหลักประกันเงินกู้¹⁰

จากการความหมายที่กล่าวมาข้างต้น เราอาจจะสรุปได้ว่า การนำกิจการทั้งกิจการมาเป็นหลักประกันหมายถึง การให้สินเชื่อแก่โครงการโดยใช้ทรัพย์สินทั้งหมดของกิจการ ซึ่งรวมทั้งสิทธิในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติมาเป็นหลักประกัน โดยที่ธนาคารจะรับเอาความเสี่ยงในความสำเร็จหรือความผิดพลาดของกิจการ เนื่องจากการชำระหนี้ของการให้สินเชื่อนี้มาจากรายได้ของกิจการเมื่อกิจการสำเร็จ

⁸ Philip R Wood, Project finance Subordinated Debt and State Loans ,p3

⁹ Graham D Vinter, Project Finance, p xxxi

¹⁰ อธิก อัครวานันท์, ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับหลักประกันทางการเงินและแนวทางแก้ไข ,หน้า28

2.1.1.1 รูปแบบพื้นฐานของสินเชื่อโครงการ

รูปแบบการขอสินเชื่อโดยการนำกิจการมาเป็นหลักประกันนั้น แต่ละกิจการมีรูปแบบที่แตกต่างกันไปตามลักษณะของกิจการ ไม่มีรูปแบบที่ตายตัว แต่อย่างไรก็ตามรูปแบบพื้นฐานมักจะเป็นไปดังนี้

1. ในการที่จะนำกิจการมาเป็นหลักประกัน ผู้สนับสนุนกิจการ (Project Sponsor) จะมีการตั้งบริษัทที่มีวัตถุประสงค์เดียว (Project Company) เพื่อเป็นผู้สร้างและดำเนินการผลประโยชน์ของกิจการ หุ้นในโครงการจะเป็นเจ้าของโดยผู้สนับสนุนกิจการ (Project Sponsor) และในกรณีระหว่างผู้สนับสนุนกิจการจะใช้วิธีการร่วมทุน (Joint Venture) เพื่อควบคุมสิทธิและหน้าที่ระหว่างกัน โดยที่บริษัทกิจการจะทำหน้าที่เป็นผู้ยืมเงินจากธนาคารพาณิชย์ แนวคิดในเรื่องการตั้งบริษัทที่มีวัตถุประสงค์เฉพาะขึ้นมานั้น ก็เพื่อผลประโยชน์ของผู้สนับสนุนโครงการจากภาระหน้าที่ต่าง ๆ เช่น

- บริษัทกิจการจะไม่เกี่ยวข้องกับความเสี่ยงของผู้สนับสนุนกิจการ
- กิจการจะไม่เกี่ยวข้องกับความเสี่ยงของกิจการจากการล้มละลายของผู้สนับสนุนกิจการ
- มีความสะดวกในการจัดการทรัพย์สินของกิจการ เช่นการมีผู้สนับสนุนคนกิจการใหม่ หรือ การปลดผู้สนับสนุนกิจการที่มีอยู่เดิม
- ผู้สนับสนุนกิจการไม่ได้รับความเสี่ยงโดยตรงในคำตัดสินของศาลท้องถิ่น (ในกรณีผู้สนับสนุนเป็นชาวต่างชาติ)
- เป็นการง่ายกว่าในการให้หลักประกันแก่ธนาคาร
- ไม่มีความแตกต่างในเรื่องกฎหมายหลักประกันในกรณีที่มีผู้สนับสนุนหลายคนมาจากหลายประเทศ
- ไม่มีการรวมความรับผิดชอบของกิจการเข้าไปในบัญชีของผู้สนับสนุน (นอกจากบริษัทกิจการจะอยู่ในเครือของผู้สนับสนุน)
- บริษัทกิจการอาจจะหลีกเลี่ยงข้อตกลงในสัญญาสินเชื่อของผู้สนับสนุน (นอกจากบริษัทกิจการจะอยู่ในเครือ)

โดยปกติ Project Financing เป็นการเกี่ยวข้องกับบุคคลหลายฝ่าย ซึ่งมีผลประโยชน์ที่แตกต่างกันของบุคคลหลายฝ่ายซึ่งต้องมีการประนีประนอม ถ้าในกรณีกิจการใหญ่จะมี Sponsor หลายราย เช่นผู้ทำสัญญา ผู้สนับสนุนเครื่องมือและวัตถุดิบ ผู้ใช้สินค้าเมื่อโครงการเสร็จ ในบางกรณีรวมถึงรัฐบาล ซึ่งถ้าไม่ใช่เข้ามาเป็นแหล่งเงินทุนก็ เป็นผู้อนุญาตสัมปทานในการดำเนินงาน หรือการให้อนุญาตอย่างอื่น

- ผู้สนับสนุนกิจการไม่อยู่ในความควบคุมของกฎเกณฑ์ท้องถิ่นในการดำเนินธุรกิจ (แต่บริษัทกิจการต้องทำตาม)¹¹

2. การให้กู้เงินของธนาคารผ่านทาง “สัญญาให้เครดิต” (Credit Agreement) เพื่อให้สินเชื่อในการก่อสร้างกิจการแก่บริษัทที่ดำเนินกิจการ

3. ความสมดุลทางการเงินในการขอสินเชื่อ จากผู้สนับสนุนโครงการ ทำโดยวิธี Equity Subscriptions หรือ Subordinated Debt หรือทั้ง 2 วิธี

4. มีการรับประกันเงินกู้ของกิจการโดยผู้สนับสนุนกิจการ เพราะถึงแม้ว่าธนาคารจะรับเอาความเสี่ยงในการชำระหนี้คืนทั้งหมดหรือบางส่วนไป แต่ในช่วงระยะเวลาที่มีความเสี่ยงสูงคือ ช่วงก่อนที่กิจการจะสำเร็จ โดยปกติธนาคารต้องการให้ผู้สนับสนุนรับประกันความเสี่ยงนั้น เช่น ความล่าช้าในการดำเนินการ การละทิ้งการดำเนินการ ถ้าใช้จ่ายเกินกว่าจำนวนที่คาด ความล้มเหลวของการสร้างกิจการตามข้อกำหนด

5. สัญญาหลักทางพาณิชย์ที่เกี่ยวข้องคือ

- (1) สัญญาการก่อสร้าง
- (2) สัญญาการสนับสนุนเครื่องมือในการผลิต
- (3) สัญญาการสนับสนุนวัตถุดิบ
- (4) สัญญาซื้อผลิตภัณฑ์ของกิจการเมื่อสำเร็จ
- (5) สัญญาการดำเนินการจัดการกิจการเมื่อกิจการก่อสร้างเสร็จ¹²

6. รัฐบาลในการอนุญาตสัมปทานหรือการอนุญาตในการดำเนินกิจการอย่างอื่น การให้สัมปทานอาจจะให้ในรูปแบบ BOT เช่น รัฐบาลโอนที่ดินไปยังบริษัทที่ดำเนินกิจการในเงื่อนไขที่จะมีการโอนกลับมาหลังจากระยะเวลาที่ยาวเพียงพอในการจ่ายเงินค่าสินเชื่อที่ยืมมาและให้ผู้สนับสนุนโครงการได้กำไรที่สมเหตุผล

7. ตัวอย่างสัญญาอื่นที่เกี่ยวข้อง

¹¹ Philip R Wood, Project finance Subordinated Debt and State Loans ,p9

¹² Ibid,3-5

- (1) สัญญาการกำหนดอัตราดอกเบี้ยเพื่อป้องกันการเพิ่มดอกเบี้ยในระยะเวลาการดำเนินงาน
- (2) นโยบายเรื่องการประกัน เช่นความเสียหาย ความรับผิดชอบเพื่อบุคคลที่สาม ความล่าช้าในการดำเนินงาน
- (3) การแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญพิเศษในการให้คำปรึกษาในบางกิจการ
- (4) สัญญาพิเศษอย่างอื่นซึ่งจำเป็นสำหรับบางโครงการ เช่น โทรศัพท์มือถือ โรงงานไฟฟ้า
- (5) Direct Agreement เป็นสัญญาที่เกี่ยวข้องกันระหว่าง

ก. ผู้ทำสัญญากับกิจการ (สัญญาก่อสร้าง สัญญาซื้อ สัญญาสนับสนุน สัญญาการจัดการ สัมปทาน และใบอนุญาตต่างๆที่เกี่ยวกับกิจการ)และ

ข. ธนาคาร

สัญญานี้เป็นสัญญาการยับยั้ง สิทธิในการยกเลิกสัญญาของผู้ทำสัญญากับกิจการ จากการไม่ชำระหนี้ของบริษัทยุติการ (ตัวอย่างเช่น การไม่จ่ายเงิน การล้มละลาย การถูกบังคับหลักประกัน) เพราะว่าถ้าผู้ทำสัญญากับบริษัทยุติการสามารถยกเลิกสัญญาได้ บริษัทยุติการก็จะไม่เหลืออะไร และจะกลายมาเป็นบริษัทที่ไม่มีประโยชน์

ภายใต้เงื่อนไขปกติ ผู้ทำสัญญากับบริษัทยุติการตกลงที่จะแจ้งการไม่ชำระหนี้ต่อผู้ให้ยืม จะมีการยับยั้งการยกเลิกสัญญาของผู้ทำสัญญาระหว่างเวลาสังเกตการณ์ โดยที่ผู้ทำสัญญาตกลงที่จะไม่ยกเลิกการดำเนินการ ถ้าผู้ให้ยืมตกลงที่จะแก้ปัญหาจากความเสียหายในการไม่ชำระหนี้ในอดีตและดำเนินการจ่ายหนี้ของบริษัทยุติการ รวมทั้งมีข้อตกลงให้ผู้ให้ยืมสามารถโอนสัญญาไปยังบริษัทอื่นได้

วัตถุประสงค์ของสัญญาโดยตรงนี้ก็เพื่อให้ธนาคารสามารถเข้ามาดำเนินการในบริษัทยุติการได้ เมื่อบริษัทยุติการไม่ชำระหนี้กับผู้ทำสัญญารายอื่นที่ทำสัญญากับกิจการเพราะถ้ามีการยกเลิกสัญญาการดำเนินการก็จะทำให้เกิดความเสียหายแก่เงินกู้ของธนาคารได้

เนื่องจากสัญญาโดยตรงมีความเกี่ยวพันระหว่างธนาคารและบุคคลที่สาม ดังนั้นการเจรจาในเรื่องนี้จึงมีความยาก ไม่ใช่บุคคลที่สามทุกคนจะต้องการทำสัญญา เช่นในกรณีสัญญาจัดส่งวัตถุดิบ การที่บริษัทยุติการไม่ชำระหนี้ ผู้ทำสัญญาจัดส่งอาจจะต้องการยกเลิกสัญญาและนำสินค้าไปขายให้กับผู้ค้ารายอื่นซึ่งมีเครดิตที่ดีกว่า แต่ในบางกรณีบุคคลที่สามก็เต็มใจที่จะให้ธนาคารเข้ามาในสัญญา

การใช้รูปแบบนี้จะยากในการปรับใช้ถ้าไม่มีการควบคุมกิจการผ่านทาง

Receiver ในการเอาประกันแบบ Floating Charge เพราะถ้าเป็นในสถานการณ์ที่ไม่มี Floating Charge นั้น ธนาคารก็จะมีสิทธิเหมือนกับเป็นผู้รับจำนองไม่สามารถควบคุมดูแลทรัพย์สินได้

(6) Collateral Warranties ส่วนใหญ่จะพบในสินเชื่อการพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ภายใต้สัญญา Collateral Warranty ผู้ทำสัญญากับบริษัทกิจการ (ตัวอย่างเช่น ผู้ทำสัญญาหรือที่ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ เช่น คำน สถาปนิก ไฟฟ้า หรือวิศวกรเครื่องกล) ให้ความตกลงแน่นอนที่จะดำเนินการและยอมรับตรงต่อผู้ให้ยืมของโครงการ จะเป็นการยอมรับว่า

- ก. บุคคลที่สามมีหน้าที่ในการเอาใจใส่ต่อผู้ให้ยืม
- ข. รับประกันว่างานของผู้เชี่ยวชาญจะถูกต้องตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ซึ่งกระบวนการนั้นจะต้องทำโดยชอบด้วยกฎหมาย
- ค. ในการดำเนินงานตกลงที่จะไม่ใช้ “วัตถุที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ” ในการก่อสร้าง
- ง. จัดให้ผู้ให้ยืมมีสิทธิที่จะเข้ามาในแผนงานที่เกี่ยวข้องและการกำหนดในการบังคับ¹³

8. การศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการและข้อมูลโครงการ

นอกจากนี้สิ่งที่ต้องพิจารณาในการทำสินเชื่อโครงการก็เช่น

การระงับข้อพิพาท ในการทำสินเชื่อโครงการ ต้องมีข้อกำหนดเกี่ยวกับอนุญาโตตุลาการที่เหมาะสมในสัญญา เพื่อช่วยเหลือในกรณีที่มีข้อโต้แย้งเกิดขึ้น ซึ่งจะเป็นการรับประกันว่าข้อโต้แย้งจะถูกระงับโดยอนุญาโตตุลาการผู้เชี่ยวชาญระหว่างประเทศมากกว่าศาลในประเทศ ในกรณีที่เกี่ยวข้องพันถึงรัฐบาล รัฐบาลจะยอมรับเขตอำนาจศาล กำตัดสินจากการพิจารณาของอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศมากกว่าของศาลในประเทศ แต่ในทางกลับกันคำตัดสินของอนุญาโตตุลาการต่างประเทศและศาลต่างประเทศจะยากต่อการบังคับกับเจ้าหน้าที่ในประเทศ

หนังสือข้อตกลงในการช่วยเหลือ (Letter of Comfort) หรืออาจจะเรียกว่าหนังสือการช่วยเหลือ สนับสนุนหรือหนังสือแสดงความเข้าใจ ส่วนใหญ่มาจากผู้ถือหุ้นของบริษัทกิจการหรือจากฝ่ายอื่นที่ได้ประโยชน์ เนื้อหาคือประกอบด้วยคำแถลงของผู้เกี่ยวข้องว่าตั้งใจที่จะรักษาสถิติประโยชน์ของเขาในโครงการและรับรองถึงการสนับสนุนที่เพียงพอแก่กิจการ

¹³ Ibid, pp32-33

มักจะมีความเข้าใจผิดพลาด เนื่องจากความไม่ชัดเจนไม่ว่าจะเกิดจากความตั้งใจของผู้จัดทำหนังสือที่จะผูกมัดตัวเองตามกฎหมาย ดังนั้นถ้าผู้ให้ยืมต้องการมากกว่าความไว้วางใจ จะต้องทำให้มีความชัดเจนในหนังสือตั้งแต่เริ่มแรก และทำให้แน่ใจผ่านทางนักกฎหมายของผู้ให้ยืมเองว่าหนังสือนั้นดูกว้างไว้เหมาะสม ในทางตรงกันข้ามถ้าผู้สนับสนุนกิจการไม่ได้ตั้งใจที่จะให้มีการดำเนินการตามกฎหมายต่อตัวเองก็ต้องทำให้ชัดเจน¹⁴

นอกจากนั้นความตกลงในสัญญาที่เกี่ยวข้องกับกิจการที่ธนาคารต้องการให้มีในสัญญาคือ

- (1) เกี่ยวกับความยินยอมที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของกิจการ ที่ธนาคารต้องการคือ ทุกความยินยอมต้องออกให้สำหรับระยะเวลาของกิจการ เงื่อนไขของความยินยอมจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงได้เพียงเล็กน้อย ความยินยอมจะไม่ถูกทำลายถ้ามีการบังคับหลักประกัน แนวคิดก็คือความยินยอมจะมีไปกับกิจการ(และที่ไม่ใช่บริษัทกิจการ) ดังนั้นมันจะมีผลกับผู้ซื้อกิจการจากธนาคารหลังจากมีการบังคับหลักประกัน
- (2) ในสัญญาผู้ถือหุ้น และการสนับสนุนของผู้สนับสนุนกิจการ ที่ธนาคารต้องการคือ ผู้สนับสนุนกิจการต้องจัดให้มีการช่วยในกรณีการใช้เงินเกินกำหนด และจะต้องให้การช่วยเหลือในกรณีที่มีช่องว่างในขอบเขตของการประกันภัย
- (3) ในสัญญาสัมปทาน ที่ธนาคารต้องการคือ เงื่อนไขของสัมปทานจะต้องมีความแน่นอนสำหรับระยะในการดำเนินของกิจการ ไม่ควรจะมีเงื่อนไขที่เป็นภาระที่ไม่เหมาะสม ซึ่งกำหนดไว้สำหรับบริษัทกิจการ ผู้อนุญาตสัมปทานต้องรับความเสี่ยงในการเปลี่ยนกฎหมาย เช่นกฎหมายสิ่งแวดล้อม ระยะเวลาสัมปทานจะต้องมีการขยายถ้ามีเหตุสุดวิสัย สัญญาสัมปทานจะไม่ถูกทำลายเพราะว่าธนาคารบังคับหลักประกัน การจัดการสำหรับการยกเลิกสัมปทาน(ในกรณีที่มีการอนุญาตให้ยกเลิก) ค่าเสียหายที่ บริษัทกิจการได้รับต้องเพียงพอต่อการจ่ายคืนแก่ธนาคาร ในการบังคับหลักประกันธนาคารสามารถโอนสัญญาสัมปทานไปยังบุคคลที่ 3 ตามต้องการ
- (4) ในสัญญาการก่อสร้าง สิ่งที่ธนาคารต้องการให้มีในสัญญามีดังนี้ สัญญาก่อสร้างต้องเป็นแบบ Tem Key ต้องมีราคาที่แน่นอน และจะจ่ายเป็นเงินก้อนเมื่อกิจการเสร็จ กิจการต้องเสร็จในเวลาที่น่าพอใจ ในกรณีที่มีสัญญาสัมปทานความสำเร็จของกิจการก่อสร้างจะต้องเป็นการเสร็จตามสัญญาสัมปทาน ค่าเสียหายที่ตกลงกันไว้จะมีการจ่ายถ้ากิจการไม่สำเร็จในวันที่กำหนด และค่าเสียหายเหล่านั้นจะต้องเพียงพอและอย่างน้อยครอบคลุมดอกเบี้ยเงินกู้ในระยะเวลาที่เหมาะสม จะไม่มีข้อจำกัดในความรับผิดชอบของผู้ทำสัญญา ผู้ทำสัญญาต้องมีการให้ระยะ

¹⁴ Michael Rowe, Trade and Project Finance in Emerging Markets ,p122-123

เวลาขยายในการรับประกันและถ้าผู้ทำสัญญาหมัดหน้าที่จากความรับผิดชอบในช่วงเวลาช่วงเวลานั้นจะต้องยาว ความต้องการข้างต้นของธนาคารที่กล่าวมานี้มีเพียงบางอย่างเท่านั้นที่จะมีกำหนดไว้

- (5) ในสัญญาการจัดการและการดูแลรักษา ที่ธนาคารต้องการคือ ผู้จัดการจะต้องให้แรงกระตุ้นที่เหมาะสมในการดำเนินกิจการ ให้มีประสิทธิภาพเพื่อประโยชน์สูงสุดของกิจการ ตรงข้ามผู้บริหารจะถูกลงโทษถ้าเป้าหมายของการบริหารนั้นไม่สำเร็จ ธนาคารจะต้องสามารถเอาออกซึ่งผู้จัดการที่มีคุณภาพต่ำ
- (6) ในสัญญาจัดตั้งวัตถุดิบ ต้องการให้มีการสนับสนุนวัตถุดิบแก่กิจการต่อไปในกรณีที่ธนาคารเข้ามาดำเนินการต่อจากบริษัทกิจการ

2.1.1.2 ความเสี่ยงของธนาคารในการได้รับชำระหนี้จากสินเชื่อโครงการ

ความคิดพื้นฐานจากความซับซ้อนในทางปฏิบัติ อย่างหนึ่งของการนำกิจการทั้งกิจการมาเป็นหลักประกัน คือ ผู้ให้ยืมจะได้รับชำระเงินคืนจากรายได้จากผลสำเร็จของกิจการ วิธีการให้สินเชื่อทางการเงินที่ใช้ในการกระทำเช่นนี้คือในเรื่อง “ การไม่มีสิทธิไล่เบียดหรือการจำกัดสิทธิไล่เบียด” (non-recourse loans or limited recourse loans) คือผู้ให้ยืมตกลงที่จะไว้วางใจในความคาดหวังที่จะได้รับการจ่ายเงินคืนในเงินกู้และดอกเบี้ยของเขาจากรายได้ของกิจการ และยอมที่จะไม่ใช้สิทธิในการฟ้องร้องผู้ยืมโดยส่วนตัว ในกรณีที่มีการไม่ชำระหนี้

เรื่องนี้เป็นปัจจัยสำคัญในการนำกิจการทั้งกิจการมาเป็นหลักประกัน เช่นถ้ากิจการเป็นเจ้าของโดยบริษัท ธนาคารจะไม่สามารถไล่เบียดกับผู้สนับสนุนได้ เพราะหลักในเรื่องของ “บริษัท” และในกรณีที่ผู้สนับสนุนเป็นผู้รับประกัน ก็อาจจะมีข้อกำหนดโดยตรงในการไม่รับประกันในบางกรณีได้ เช่นเรื่องปัญหาแรงงาน ปัญหาการจลาจล หรือถ้าในกรณีที่กิจการเป็นเจ้าของกิจการ สิทธิในการไล่เบียดก็อาจจะถูกจำกัดได้ โดยภายใต้ข้อจำกัดนี้ธนาคารตกลงที่จะดูแลเฉพาะหลักประกันและจะไม่ใช้สิทธิของเขาที่ฟ้องหรือชำระบัญชีเจ้าหนี้หรือยึดทรัพย์สินที่ไม่ใช่ของกิจการ สัญญาประเภทนี้สามารถทำได้เฉพาะในเขตอำนาจศาลที่ยินยอมให้มีการเอาหลักประกันแบบ Floating Charge¹⁵

จะเห็นได้ว่าเทคนิคนี้ทำให้ธนาคารมีความเสี่ยงในการได้รับชำระหนี้ ดังนั้นในการให้ความมั่นใจแก่ธนาคารในการให้เงินกู้ ผู้สนับสนุนและบุคคลที่เกี่ยวข้องในกิจการก็จะเข้ามาเป็นผู้รับความเสี่ยงบางส่วนไปจากธนาคาร ตัวอย่างความเสี่ยงที่เกิดขึ้นในกิจการ เช่น

¹⁵ Philip R Wood, Project finance Subordinated Debt and State Loans ,p23

- (1) ความเสี่ยงจากผลสำเร็จของกิจการ ความเสี่ยงนี้เกิดจากกิจการไม่สำเร็จหรือล่าช้า เพราะในช่วงก่อนที่กิจการจะสำเร็จเป็นช่วงที่มีความเสี่ยงสูง ดังนั้นผู้ให้ยืมจึงต้องการการรับประกันการเสร็จสมบูรณ์ของกิจการหรือการประกันเงินกู้จากผู้สนับสนุนกิจการ จนถึงเวลาที่กิจการก่อสร้างเสร็จ
- (2) ความเสี่ยงในการขอใบอนุญาตจากทางราชการ หรือความยินยอมในการอนุญาตของกิจการ ซึ่งจะช้าและมีค่าใช้จ่ายสูง ซึ่งถ้าไม่มีการอนุญาต ในกรณีนี้ผู้ให้ยืมก็จะไม่ให้ยืมจนกว่าจะมีการอนุญาต
- (3) ความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงราคา ทั้งในกรณีสินค้าที่ขายแก่กิจการและสินค้าที่กิจการซื้อ ความเสี่ยงนี้จะถูกโอนไปยังผู้บริโภคนสินค้าของกิจการ
- (4) ความเสี่ยงทางการเมือง ทางแก้ไขเรื่องนี้ เช่น ประกันภัย จากความเสี่ยงทางการเมือง สัญญาการแบ่งความเสี่ยงระหว่างผู้ให้ยืมและผู้สนับสนุนกิจการที่อยู่ภายนอกประเทศ
- (5) ความเสี่ยงจากสิ่งแวดล้อม (มลพิษ การทำความสะอาด) ความเสี่ยงนี้ยากที่จะทำให้หมดไป แต่อาจจะลดได้บ้าง โดยใช้ผู้ตรวจสอบสิ่งแวดล้อมในตอนต้นและการประกันภัย แต่ไม่ครอบคลุมการเปลี่ยนแปลงกฎหมายในอนาคต
- (6) ความเสี่ยงจากอัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา และการลดค่าเงิน
- (7) ความเสี่ยงจากการเปลี่ยนอัตราดอกเบี้ย ซึ่งอาจมีการเพิ่มขึ้น โดยไม่ได้คาดการณ์มาก่อน¹⁶

วัตถุประสงค์ของธนาคารพาณิชย์ในการให้สินเชื่อโครงการ โดยปกติจะรวมถึงสิ่งดังต่อไปนี้

- 1) เพื่อทำกำไร จากการให้ยืมเงินกับโครงการที่มีความน่าดึงดูดใจ และ จากการจัดการโครงการที่น่าดึงดูดใจ
- 2) จะรับเฉพาะกิจการที่มีความเสี่ยงที่แน่นอนและความเสี่ยงซึ่งสามารถประมาณได้
- 3) ได้รับการควบคุมเหนือการตัดสินใจในโครงการ เป็นความขัดแย้งสำหรับธนาคารและผู้สนับสนุนกิจการ ในการเจรจาต่อรอง การควบคุมนี้โดยปกติจะทำการโดยใช้ข้อกำหนดตามสัญญาใน Credit Agreement เนื่องจากในการพิจารณาให้สินเชื่อธนาคารพิจารณาจากเฉพาะ โครงร่างของกิจการ ดังนั้นเขาจึงต้องการมีสิทธิ์ที่จะป้องกันการเปลี่ยนแปลงโครงร่างแผนงานของกิจการ¹⁷

¹⁶ Ibid,6-8

¹⁷ Graham D Vinter, Project Finance ,pp 4-5

2.1.1.3 ข้อได้เปรียบและข้อเสียเปรียบของการให้สินเชื่อโครงการ

ข้อเสียเปรียบคือมีค่าใช้จ่ายสูงกว่าการยืมเงินในประเภทอื่น เนื่องจากการเกี่ยวข้องกับความเสี่ยงที่เพิ่มมากขึ้น มีงานมากขึ้นสำหรับธนาคาร มีค่าใช้จ่ายค่อนข้างมากในการใช้นักกฎหมายผู้เชี่ยวชาญและที่ปรึกษาในการประเมินค่าโครงการและในการเจรจาเมื่อเอกสารที่ซับซ้อนเนื่องจากกิจการและกระบวนการ Financing เกี่ยวข้องกับหลายฝ่าย ทำให้มีความสัมพันธ์ที่ซับซ้อน การประกันที่ครอบคลุมอาจจะมีราคาแพงกว่าการทำ Finance ตามปกติ

ในทางตรงกันข้ามผู้ยืมและผู้สนับสนุนโครงการได้รับความได้เปรียบคือ บางส่วนหรือทั้งหมดของความเสียหายในการชำระหนี้ถูกโอนไปยังผู้ให้ยืม เนื่องจากการกู้ยืม อาจไม่มีสิทธิไล่เบียดหรือมีบางส่วน นอกจากนี้ (ขึ้นอยู่กับข้อกำหนดในประเทศของผู้ยืมหรือผู้สนับสนุน) การให้ยืมแบบไม่มีสิทธิไล่เบียด จะแสดงในงบดุลของบริษัทน้อยกว่าการยืมวิธีอื่น¹⁸ แต่ธนาคารก็จะได้รับสิทธิในการควบคุมกิจการผ่านทาง Receiver

2.1.2 ลักษณะ ความหมาย ของกิจการตามร่างพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ...

ในร่างพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจได้มีการกำหนด ความหมายของกิจการไว้ใน มาตรา 3 ว่า

“ หลักประกันที่เป็นกิจการ หมายความว่า หลักประกันซึ่งนิติบุคคลที่จัดตั้งขึ้นเพื่อทำกิจการคือ โครงการอย่างหนึ่งเพียงอย่างเดียวใช้ทรัพย์สินทั้งหมดหรือ ทรัพย์สินส่วนใหญ่ที่เป็นสาระสำคัญในการดำเนินโครงการดังกล่าวเป็นประกันหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับโครงการดังกล่าวตามกฎหมายนี้ หนึ่งที่เป็นประกันในกรณีดังกล่าวต้องมีจำนวนไม่น้อยกว่าจำนวนที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกาแต่มิให้น้อยกว่า ห้าร้อยล้านบาททั้งนี้ต้องอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา”

จากความหมายของร่างพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจเราอาจจะแยกสาระสำคัญของร่างมาตรานี้ออกเป็น

1) หลักประกันที่เป็นกิจการนี้ต้องให้โดยนิติบุคคลซึ่งร่างตามร่างพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจได้บัญญัติไว้ในมาตรา 6 มีดังนี้

¹⁸ Michael Rowe, Trade and Project Finance in Emerging Markets, p112

- บริษัทจำกัด บริษัทมหาชนจำกัด ห้างหุ้นส่วนจำกัด และห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย หรือนิติบุคคลที่มีลักษณะเช่นเดียวกันตามกฎหมายของต่างประเทศ
- นิติบุคคลที่กฎหมายไทยหรือกฎหมายต่างประเทศจัดตั้งขึ้นเป็นการเฉพาะ
- นิติบุคคลที่ดำเนินการโดยรัฐบาลต่างประเทศ นิติบุคคลอื่นที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายของต่างประเทศ องค์การของรัฐบาลประเทศ หรือองค์การที่ตั้งขึ้นตามข้อตกลงระหว่างประเทศ
- บุคคลอื่นที่กำหนดโดยรัฐมนตรีและประกาศในราชกิจจานุเบกษา

นิติบุคคลที่จัดตั้งขึ้นเพื่อทำการเพื่อโครงการอย่างหนึ่งเพียงอย่างเดียวหมายถึงการที่นิติบุคคลนั้นตั้งขึ้นมาโดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะในการทำการคือโครงการนั้น เช่น การสร้างถนน เป็นต้น แนวความคิดนี้มาจากวิธีการให้สินเชื่อสนับสนุนกิจการ (Project Finance) คือเมื่อผู้สนับสนุนกิจการ(Project Sponsor) ต้องการทำโครงการก็จะมีที่ตั้งบริษัทเฉพาะกิจขึ้นมาเพื่อทำการยืมเงินแก่กลุ่มเจ้าหนี้โดยที่ภาระหนี้สินของโครงการใหม่นี้จะไม่ปรากฏอยู่ในบัญชีงบดุลของโครงการ เพราะหากโครงการหรือกิจการใหม่ดังกล่าวประสบภาวะขาดทุน บริษัทผู้ลงทุนก็จะจำกัดความรับผิดชอบและความเสียหายเพียงเท่าจำนวนทุนที่ลงไว้ในโครงการหรือกิจการเท่านั้น¹⁹ รูปแบบการให้สินเชื่อประเภทนี้จะทำให้เศรษฐกิจขยายตัวมากขึ้น

2) นำทรัพย์สินทั้งหมดหรือทรัพย์สินส่วนใหญ่ที่เป็นสาระสำคัญในการดำเนินโครงการดังกล่าวเป็นประกันหนี้ที่เกี่ยวข้องกับโครงการดังกล่าว การนำทรัพย์สินมาเป็นหลักประกันนี้สามารถนำทรัพย์สินของกิจการมาเป็นหลักประกันได้ทุกชนิดเช่น สินค้า วัตถุดิบ เครื่องมือ ยานพาหนะ สิทธิเรียกร้อง สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา รวมทั้งทรัพย์สินในอนาคต โดยที่ชนิดของทรัพย์สินที่ไม่สามารถนำมาเป็นหลักประกันได้จะถูกกำหนดไว้ใน มาตรา 8 ของร่างพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ จะเห็นได้ว่า การที่สามารถนำทรัพย์สินของกิจการมาเป็นหลักประกันได้นี้มาจากแนวคิดเรื่อง Floating Charge ของกฎหมาย

ตามร่างพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจกำหนดให้นำทรัพย์สินทั้งหมดหรือที่เป็นสาระสำคัญของกิจการมาเป็นหลักประกันนี้มีแนวคิดมาจาก เรื่อง Floating Charge ของอังกฤษ เพราะในเรื่องนี้กำหนดให้เจ้าหนี้ที่เอาประกันประเภทนี้ควบคุมกิจการโดยการแต่งตั้ง Receiver ในกรณีไม่ชำระหนี้เพื่อจัดการดูแลทรัพย์สิน และสามารถดำเนินธุรกิจไปเพื่อประโยชน์ของเจ้าหนี้มีประกัน และในกรณีที่มีการขายก็สามารถที่จะขายกิจการไปได้ทั้งโครงการไม่ต้องมีการแยกชิ้นขาย

¹⁹ อธิก อัครวานันท์, ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับหลักประกันทางการเงินและแนวทางแก้ไข ,หน้า28

จากที่มีการเอาหลักประกันประเภทนี้ทำให้เจ้าหนี้มีอำนาจในการกั้นการแต่งตั้งผู้บริหารแผน(ในกฎหมายฟื้นฟู) เนื่องจากหน้าที่ของผู้บริหารแผนนั้นมีหน้าที่ต่อเจ้าหนี้ทุกคนรวมทั้งเจ้าหนี้ไม่มีประกันด้วย แต่ถ้าในกรณีที่มีการให้หลักประกันที่เป็น Floating Charge เพียงบางส่วนเจ้าหนี้จะไม่มีสิทธิที่จะขายกิจการไปได้ทั้งกิจการหรือทำการกั้นการแต่งตั้งของผู้บริหารแผน²⁰ ดังนั้นแนวคิดในร่างพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจจึงมีการกำหนดให้นำทรัพย์สินทั้งหมดหรือที่เป็นสาระสำคัญของโครงการมาเป็นหลักประกันจึงจะสามารถใช้วิธีบังคับหลักประกันกับกรณีหลักประกันเป็นกิจการได้ เพราะถ้ามีการเอาหลักประกันแค่เพียงบางส่วนจะต้องใช้การบังคับหลักประกันตามปกติ

3) หนี้ที่เป็นหลักประกันต้องมีจำนวนไม่น้อยกว่าจำนวนที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกาแต่ไม่น้อยกว่าห้าร้อยล้านบาท การที่กำหนดเช่นนี้ทำให้กิจการที่จะนำมาเป็นหลักประกันจะต้องเป็นโครงการที่ใหญ่มาก

ปัญหาที่เกิดขึ้นคือ โครงการที่จะเข้าข่ายนี้จะมีน้อยและไม่เป็นการช่วยส่งเสริมเศรษฐกิจเท่าที่ควร

2.2 หลักเกณฑ์การพิจารณาให้สินเชื่อแก่กิจการ

ก่อนที่ธนาคารจะตกลงให้สินเชื่อ ธนาคารจะทำการตรวจสอบถึงความแน่นอนในเรื่องความมั่นคง ความเชี่ยวชาญของผู้สนับสนุนกิจการและเจ้าของกิจการ และจะพิจารณาถึงความเป็นไปได้และความสามารถของกิจการเป็นส่วนสำคัญในการพิจารณา รวมถึงจะดูหลักประกันรูปแบบต่างๆเหนือทรัพย์สินของกิจการและเหนือรายได้ในอนาคตของกิจการ ในการประเมินคุณภาพของผู้สนับสนุนกิจการ ผู้ให้ยืมจะต้องพิจารณาถึงปัจจัยกว้างๆ รวมถึงความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ด้านการตลาด ระดับความเกี่ยวพันในกิจการ และการสนับสนุนทางการเงิน ความสำเร็จครั้งก่อนในการดำเนินการชนิดเดียวกันนี้จะเป็นตัวชี้ที่มีประโยชน์มาก

กล่าวคือในการพิจารณาสินเชื่อแก่กิจการนั้นธนาคารจะต้องพิจารณาถึงสิ่งดังต่อไปนี้

- (1) คุณสมบัติของผู้มาขอหลักประกันว่าเป็นผู้มีความน่าเชื่อถือมากเพียงใดซึ่งการจะได้ข้อมูลเหล่านั้นจะต้องมีการหาข้อมูลมาช่วยในการพิจารณา เช่น จากการสัมภาษณ์ผู้ขอสินเชื่อ และข้อมูลจากธนาคารอื่น

²⁰ Philip R Wood, Comparative law security and Guarantees,p14

- (2) การศึกษาความเป็นไปได้ของกิจการในการดำเนินธุรกิจเพื่อนำรายได้นั้นมาชำระหนี้แก่ธนาคาร
  - (3) วิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน โดยดูจากงบดุลและงบกำไรขาดทุน
  - (4) หลักประกันในการขอกู้เงินแก่ธนาคาร
  - (5) หลักประเมินค่าทรัพย์สิน
  - (6) เกณฑ์การพิจารณาคุณค่าทางเครดิต
- ต่อไปนี้จะกล่าวถึงหัวข้อข้างต้นโดยละเอียดดังนี้

2.2.1 การรวบรวมข้อมูลทางเครดิต (Credit Information)

การรวบรวมข้อมูลทางเครดิตของผู้ขอสินเชื่อก็เพื่อให้ทราบถึงสถานะของผู้ขอสินเชื่อว่ามีคุณสมบัติอย่างไรและเพื่อที่จะได้รู้ถึงลักษณะของกิจการที่จะมาขอสินเชื่อ

2.2.1.1 คำขอสินเชื่อ (Credit Application)

เป็นแหล่งข้อมูลที่ได้มาโดยการกำหนดแนวทางขึ้นของธนาคาร เพื่อให้ลูกค้านำข้อมูลเท็จจริงเกี่ยวกับตัวลูกค้า การขอสินเชื่อนี้ถือเป็นจุดเริ่มต้นของความสัมพันธ์ระหว่างธนาคารกับลูกค้า ข้อมูลต่าง ๆ จึงจะต้องถูกต้องตรงกับความเป็นจริง เพื่อจะได้วิเคราะห์ว่าลักษณะการประกอบธุรกิจและ โครงสร้างของธุรกิจ เป็นอย่างไร

พร้อมกับคำขอสินเชื่อนี้ลูกค้าผู้ขอสินเชื่อจะต้องส่งมอบเอกสารดังต่อไปนี้ด้วยคือ

- (1) เอกสารที่เกี่ยวข้องกับตัวผู้บริหาร
- (2) หนังสือรับรองของนายทะเบียนห้างหุ้นส่วน บริษัท ที่ระบุรายละเอียดดังนี้
  - สถานที่ตั้งสำนักงานใหญ่
  - ทุนจดทะเบียน
  - กรรมการ
  - ผู้มีอำนาจกระทำการแทนบริษัทหรือชื่อหุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิด
- (3) ใบอนุญาตตั้งโรงงาน (รง.4)
- (4) หนังสือบริคณห์สนธิและข้อบังคับ
- (5) งบการเงิน (งบดุลและงบกำไรขาดทุน)ย้อนหลัง 3 ปี
- (6) Statement บัญชีกระแสรายวันธนาคารย้อนหลัง 3 ปี
- (7) แผนงานระยะสั้นและระยะยาว
- (8) โครงการต่าง ๆ

(9) โฉกสารอื่น ๆ ประกอบการอ้างอิงในการขอสินเชื่อ

2.2.1.2 การสัมภาษณ์ผู้ขอสินเชื่อ (Application Interviews)

เป็นขั้นตอนภายหลังจากได้รับคำขอสินเชื่อจากลูกค้าและศึกษารายละเอียดเรียบร้อยแล้ว การสัมภาษณ์จะอยู่ในลักษณะของการพูดคุยธรรมดาและให้ความเป็นกันเองกับลูกค้า

การสัมภาษณ์มีวัตถุประสงค์เพื่อหาข้อมูลที่ยังไม่ชัดเจน หรือมีข้อสงสัยนอกเหนือจากที่ระบุไว้ในคำขอสินเชื่อ กรณีการขอสินเชื่อของธุรกิจ ธนาคารอาจให้เจ้าหน้าที่สินเชื่อไปเยี่ยมเยียนและสัมภาษณ์ยังที่ทำการหรือที่อยู่ของลูกค้าด้วย เพื่อจะได้ข้อเท็จจริงเพิ่มขึ้น จากการสังเกตสภาวะแวดล้อม และสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของลูกค้าด้วย เช่นผู้จัดการฝ่ายการเงิน ผู้จัดการฝ่ายโรงงานหรือฝ่ายผลิต เป็นต้น

โดยปกติธนาคารจะสัมภาษณ์ลูกค้าโดยตั้งคำถามดังนี้

- (1) วัตถุประสงค์ในการขอสินเชื่อถูกต้องกับนโยบายที่ได้รับการส่งเสริมจากธนาคาร หรือไม่จะต้องอยู่ในขอบเขตตามพระราชบัญญัติการธนาคารว่าด้วยเรื่องการปล่อยสินเชื่อ
- (2) ประวัติความเป็นมาของกิจการ หรือความเจริญของกิจการ
- (3) ทุนที่ใช้ประกอบการ
- (4) กิจการที่ดำเนินการอยู่ทำการค้าปลีกหรือค้าส่ง
- (5) สั่งสินค้าเข้าหรือส่งสินค้าออก
- (6) เป็นผู้ผลิตหรือผู้จำหน่าย
- (7) ตัวแทนจำหน่ายมีกี่แห่ง
- (8) แหล่งที่มาของวัตถุดิบหรือซื้อสินค้าจากพ่อค้ารายใด
- (9) แหล่งที่ขายสินค้าไปตั้งอยู่ที่ใด
- (10) ปริมาณสินค้าที่ผลิต
- (11) คุณภาพของสินค้า
- (12) เครื่องหมายการค้า ใช้ตราอะไร
- (13) ระยะเวลาที่กิจการให้เครดิตกับผู้ซื้อ และระยะเวลาที่ผู้ขายให้เครดิตแก่กิจการ
- (14) ความถาวรของสินค้าที่ผลิตหรือบริการที่ให้
- (15) ราคาสินค้า
- (16) ขอบเขตการจำหน่ายสินค้าในตลาด
- (17) พนักงานหรือพนักงานเดินตลาดมีกี่คน
- (18) สถานที่ตั้งของกิจการหรือ โรงงาน

- (19) การคมนาคม
- (20) เป็นเจ้าของโรงงานหรือร้านค้าเอง หรือเช่าจากผู้อื่น
- (21) ฐานะของกิจการเมื่อเทียบกับคู่แข่งชั้น และคู่แข่งชั้นที่สำคัญมีบริษัทอะไรบ้าง
- (22) ธุรกิจมีส่วนแบ่งในตลาดกี่เปอร์เซ็นต์
- (23) ถ้าได้รับเงินกู้จากธนาคารแล้วจะเกิดประโยชน์อะไรบ้าง
- (24) บริษัทมีกิจการในเครือหรือไม่
- (25) ใครเป็นผู้บริหารควบคุมงาน
- (26) หลักทรัพย์ประกันที่จะเสนอให้ธนาคารมีอะไรบ้าง
- (27) ธนาคารอื่นที่ติดต่อก็มีกี่แห่ง ได้รับการสนับสนุนหรือไม่²¹

หลังจากนั้นเจ้าหน้าที่สินเชื่อของธนาคารก็จะขอโครงการที่จะดำเนินการขยายกิจการ ข่าวดูสารอื่น ๆ และของบแสดงฐานะการเงินจากลูกค้ามาพิจารณาประกอบเพิ่มเติม หลังจากนั้นเจ้าหน้าที่สินเชื่อจะทำการหาข่าวสารทางเครดิตเพิ่มเติมอีก จนกระทั่งเพียงพอสำหรับการวิเคราะห์สินเชื่อเพื่อกำหนดเงื่อนไขในด้านประเภทสินเชื่อ วงเงินให้กู้ อัตราดอกเบี้ย ระยะเวลาชำระคืน หลักประกัน และข้อตกลงอื่น ๆ

2.2.1.3 ธนาคารอื่น ๆ (Other Banks)

ธนาคารอื่นเป็นแหล่งข้อมูลที่สำคัญ มีความถูกต้องและเชื่อถือได้แหล่งหนึ่ง โดยธนาคารจะมีประวัติของลูกค้า ข้อมูลเกี่ยวกับกระแสเงินหมุนเวียน การนำเงินเข้าฝากถอน และการเป็นหนี้ ฯลฯ

อย่างไรก็ดีข้อมูลต่างๆของลูกค้าธนาคารจะถือเป็นความลับ ข้อมูลที่ได้มาอาจจะไม่ละเอียดเท่าใดนัก ซึ่งส่วนใหญ่คำถามจะมีดังนี้

- (1) ลูกค้ามีบัญชีอยู่กับธนาคารอย่างไรหรือไม่
- (2) ระยะเวลาที่ลูกค้าติดต่อกับธนาคาร
- (3) เฉลี่ยยอดเงินหมุนเวียนในบัญชี
- (4) เคยได้รับสินเชื่อจากธนาคารหรือไม่
- (5) สินเชื่อที่ได้รับประเภทใด
- (6) วงเงินให้กู้สูงสุดในปีที่ผ่านมา และปัจจุบันมียอดคงค้างเท่าไร

²¹ ชนิษฐ์ พิทยาวิจิตร, ธนาคารพาณิชย์ใช้มาตรการอะไรในการพิจารณาปล่อยสินเชื่อ, พิมพ์ครั้งที่ 3, (กรุงเทพฯ: อมรินทร์ พรินติง กรุ๊ป จำกัด, 2533), หน้า 268-271

- (7) เหตุผลของการขอสินเชื่อ
- (8) กำหนดระยะเวลาชำระคืน
- (9) หลักประกัน

2.2.1.4 แลกเปลี่ยนข้อมูลโดยตรงกับเจ้าหนี้อื่น (Direct Trade Interchange)

อาจเป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูลหรือขอความร่วมมือสอบถามข้อมูลกับคู่ค้าของผู้ขอสินเชื่อ เช่น เจ้าหนี้การค้า ตัวแทนจำหน่ายสินค้า เป็นต้น ซึ่งจะทำให้ให้เห็นถึงความสามารถในการชำระหนี้ และความสามารถทางด้านการตลาดและการผลิตที่ถูกต้อง

2.2.1.5 ตรวจสอบประวัติทางคดีฟ้องร้อง

ในปัจจุบันคดีฟ้องร้องทั้งทางแพ่งและคดีเชื่อกมีอยู่มาก บางรายก็ถูกคำสั่งอายัดหรือยึดทรัพย์เพื่อขายทอดตลาด การตรวจสอบรายชื่อจากเอกสารเผยแพร่ของศาลและตรวจสอบคำสั่งอายัดหรือขายทอดตลาดของกรมบังคับคดี จะทำให้สามารถทราบถึงประวัติของลูกค้าในการถูกฟ้องร้องได้เป็นอย่างดี เพราะถือเป็นคุณสมบัติของผู้ขอสินเชื่อที่สำคัญอย่างหนึ่ง

2.2.2 ศึกษาสถานะและภาวะอุตสาหกรรมในธุรกิจที่ขอสินเชื่อ

ข้อมูลสถานะและภาวะอุตสาหกรรมของผู้ขอสินเชื่อจะช่วยให้ธนาคารสามารถคาดการณ์ถึงความสำเร็จในอนาคตว่ามีความเป็นไปได้มากน้อยเพียงไร และธนาคารควรจะสนับสนุนทางด้านการเงินหรือไม่

2.2.3 การวิเคราะห์งบการเงิน

การวิเคราะห์งบการเงินเพื่อช่วยให้ธนาคารทราบถึงสถานะทางการเงินของลูกค้าจากอดีตจนถึงปัจจุบันว่ามีการขยายตัวเพิ่มขึ้นหรือลดลงอย่างไร มีความมั่นคงเพียงใด และยังช่วยให้ทราบถึงผลการดำเนินงานทางธุรกิจว่ามีความสามารถในการทำกำไรได้หรือไม่ อันจะส่งผลต่อความสามารถในการชำระหนี้แก่ธนาคาร โดยปกติหลักเกณฑ์ทางการเงินที่ใช้พิจารณาได้แก่ งบดุลและงบกำไรขาดทุน ย้อนหลัง 3 ปี

2.2.3.1 งบดุล

งบดุลคืองบที่แสดงถึงฐานะทางการเงินของธุรกิจในขณะที่ใดขณะหนึ่ง โดยสามารถแบ่งงบดุลออกได้เป็น 3 ส่วนคือ

- (1) สินทรัพย์ แสดงมูลค่าของสินทรัพย์ที่ธุรกิจมีอยู่ในขณะนั้น โดยแสดงเป็นตัวเลขตามที่ได้บันทึกไว้
- (2) หนี้สิน แสดงมูลค่าของหนี้สินที่ธุรกิจเป็นหนี้ หรือมีภาระที่จะต้องจ่ายให้กับผู้อื่น
- (3) ส่วนของผู้ถือหุ้น คือส่วนต่างระหว่างสินทรัพย์รวม ซึ่งเป็นสินทรัพย์ของธุรกิจทั้งหมดกับหนี้สินรวม ซึ่งงบดุลจะต้องเท่ากันทั้งสองข้างเสมอ คือสินทรัพย์รวมเท่ากับหนี้สินรวมบวกส่วนของผู้ถือหุ้น

2.2.3.2 งบกำไรขาดทุน

คืองบที่ธุรกิจทำขึ้นเพื่อแสดงผลการดำเนินงานของธุรกิจในช่วงระยะเวลาหนึ่ง เพื่อให้ทราบถึงรายได้ ค่าใช้จ่าย และ ผลกำไรขาดทุน โดยปกติจะใช้ช่วงระยะเวลาการดำเนินงานหนึ่งปีหรือบางธุรกิจอาจทำทุกสามเดือน เพื่อช่วยให้ผู้บริหารสามารถทราบผลการดำเนินงานอย่างใกล้ชิดตลอดเวลา

สำหรับการวิเคราะห์งบดุลและงบกำไรขาดทุน ธนาคารมีหลักปฏิบัติดังนี้

- 1) วิเคราะห์งบที่ลูกค้านำมา
- 2) งบที่จะนำมาใช้วิเคราะห์ต้องเป็นงบที่ผู้สอบบัญชีที่ได้รับอนุญาตรับรอง และได้ให้ความเห็นไว้เรียบร้อยแล้ว โดยผู้สอบบัญชานั้นต้องเป็นอิสระจากกิจการที่ตนรับรองนั้นจริงๆ
- 3) พิจารณาความแตกต่างระหว่างบัญชีที่ผู้สอบบัญชีตรวจแล้วกับที่ผู้สอบบัญชียังไม่ได้ตรวจว่ามีข้อควรตั้งกระทกน้อยเพียงใด และในแง่ใดบ้าง
- 4) เปรียบเทียบงบระหว่างปีของธุรกิจเอง และเปรียบเทียบงบของธุรกิจกับงบของธุรกิจอื่นในอุตสาหกรรมประเภทเดียวกัน
- 5) ในกรณีที่ลูกค้าไม่มีงบให้วิเคราะห์จะต้องจัดทำขึ้นเอง โดยอาศัยการหาข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ลูกค้า เช่น ยอดขาย ยอดซื้อ ลูกหนี้ เจ้าหนี้ ยอดสินค้าคงเหลือ เป็นต้น แล้วมาประมาณการจัดทำงบขึ้น

2.2.4 การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินโดยใช้ (Ratio Analysis)

เมื่อธนาคารได้ตรวจสอบตัวเลขต่างๆในรายการงบดุลและงบกำไรขาดทุนแล้ว จะนำ

รายละเอียดนี้มาพิจารณาร่วมกันว่าผู้ขอสินเชื่อจะมีความสามารถในการชำระหนี้ได้ดีหรือไม่ ธุรกิจมีหนี้สินมากเกินไปหรือไม่ โดยวิธีการที่นิยมใช้คือการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน²²

การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน เราอาจแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ

1 Risk Ratio เป็นการวิเคราะห์ถึงความเสี่ยงของกิจการว่า มีความสามารถในการชำระหนี้ที่ถึงกำหนดในระยะสั้นได้หรือไม่ โดยใช้วิธี Liquidity Ratio และความเสี่ยงทางด้านทุนเป็นหนี้ของกิจการว่ามีสูงเพียงไรกล่าวคือ กิจการมีการกู้ยืมหรือหนี้สินเทียบกับทุนของกิจการเป็นอัตราส่วนอย่างไร โดยใช้วิธี Leverage Ratio

2 Benefit Ratio เป็นการพิจารณาถึงผลตอบแทนของกิจการในด้านประสิทธิภาพในการใช้ทรัพย์สินของกิจการว่าได้ใช้ประโยชน์เต็มที่แค่ไหน โดยใช้วิธี Activity Ratio ความสามารถในการทำกำไรหรือผลตอบแทนของการลงทุนนั้นสูงหรือต่ำเพียงไร โดยใช้วิธี Profitability Ratio และการเติบโตของธุรกิจในแต่ละปีนั้นเป็นอย่างไร อยู่ระหว่างการเจริญเติบโตหรือกำลังตกต่ำ โดยใช้วิธี Growth Ratio

2.2.5 หลักประกันในการขอสินเชื่อ

ในการขอสินเชื่อกับธนาคารนั้นจะต้องมีหลักประกันในการที่ธนาคารจะปล่อยสินเชื่อ ทั้งโดยใช้วิธีการจำนอง จำนำ ค่าประกัน และวิธีการอื่นๆ นอกจากนี้ในปัจจุบันในการพิจารณาสินเชื่อจะต้องพิจารณาถึงสภาพธุรกิจที่นำมาขอสินเชื่อด้วย เพราะธนาคารต้องการที่จะได้รับชำระหนี้ทั้งเงินต้นและดอกเบี้ยมีใช้เพียงแต่ต้องการนำทรัพย์สินมาขายทอดตลาดเท่านั้น

ประเภทของหลักประกันในการขอสินเชื่อ

2.2.5.1 โดยวิธีการจำนอง เช่น

- จำนองที่ดินและสิ่งปลูกสร้างเป็นหลักประกัน โดยเมื่อมีการประเมินราคาของทรัพย์สินแล้วได้เท่าไรก็มักจะให้กู้ร้อยละ 50-60 ของราคาประเมิน
- จำนองเครื่องจักรหรืออุปกรณ์เป็นหลักประกัน แต่ตามกฎหมายในขณะนี้ยังมีจุดที่ยังต้องแก้ไขปรับปรุงอีกมาก ในการจดทะเบียนจำนองเครื่องจักรส่วนใหญ่ต้องรอนจนโรงงานเปิดดำเนินงานจึงจะจำนองเครื่องจักรได้เพราะระเบียบวิธีการจดทะเบียนเครื่องจักรในปัจจุบัน นั่นคือระหว่างที่ผู้ลงทุนกู้เงินมาซื้อเครื่องจักรและติดตั้ง เช่น ในกรณีโรงงานกลั่นน้ำมันต้องมีการติดตั้งโรงงานก่อนถึงจะเปิดทำการ

²² การวิเคราะห์เครดิตและพิจารณาสินเชื่อ, Business management Services, หน้า 61.

ได้ ซึ่งอาจจะใช้เวลาเป็นปี ทำให้ของเหล่านี้ใช้เป็นหลักประกันไม่ได้ ผู้ลงทุนอาจจะต้องไปหาทรัพย์สินอื่นมาเป็นหลักประกันแทน นอกจากนี้แล้ว อุปกรณ์เครื่องมือ อะไหล่ ก็จกงานองไม่ได้²³

2.2.5.2 โดยวิธีการจำนำ เช่น การใช้สินค้าเป็นหลักประกัน (Stock Financing)

ธนาคารจะพิจารณาเลือกเอาสินค้าซึ่งมีคุณภาพเป็นแบบเดียวกัน เพื่อความสะดวกในการควบคุมตรวจสอบ เช่น ข้าวโพด ข้าว มันสำปะหลังอัดเม็ด น้ำตาล เป็นต้น สินค้าบางอย่างอาจมีค่าแต่มีปัญหาในการตีราคาเช่น ไม้ ซึ่งมีหลายขนาดแตกต่างกันทำให้ยากในการประเมินราคา นอกจากนี้สินค้าที่รับมาเป็นหลักประกันก็มักจะรับเฉพาะสินค้าที่เก็บในคลังสินค้าที่พึงเชื่อถือได้ หรือในคลังสินค้าของธนาคารเอง ทั้งนี้ในทางปฏิบัติจะเก็บใบประทวนสินค้าไว้เมื่อตอนที่ลูกค้ามากู้ โดยปกติแล้วในการให้กู้จะให้กู้เพียง ร้อยละ 80 ของราคาตลาดของสินค้านั้น เพราะราคาสินค้าที่มีการเปลี่ยนแปลงขึ้นลง นอกจากนี้จะต้องมีการให้ผู้กู้ทำการเอาประกันภัยสินค้าที่จำนำไปกับธนาคารด้วย²⁴ เช่น ประกันอัคคีภัย แล้วสลักหลักกรรมกรรมมอบให้ธนาคารเป็นผู้รับประโยชน์เมื่อเกิดความเสียหาย เพราะถ้าเกิดมีเหตุเพลิงไหม้ลูกหนี้ก็จะสามารถมีเงินจ่ายชำระหนี้จากเงินประกัน

2.2.5.3 โดยวิธีการค้ำประกัน ซึ่งผู้ค้ำประกันอาจจะเป็นผู้ถือหุ้นบางคนของกิจการซึ่งต้องการพิจารณาถึงฐานะและทรัพย์สินของผู้ค้ำประกันด้วย ซึ่งกฎหมายที่เกี่ยวข้องในเรื่องนี้ คือ²⁵

มาตรา 680 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บัญญัติไว้ว่า

“อันว่าค้ำประกันนั้น คือ สัญญาซึ่งบุคคลภายนอกคนหนึ่ง เรียกว่าผู้ค้ำประกัน ผูกพันตนต่อเจ้าหนี้คนหนึ่ง เพื่อชำระหนี้ในเมื่อลูกหนี้ไม่ชำระหนี้”

อนึ่ง สัญญาค้ำประกันนั้นถ้ามิได้มีหลักฐานเป็นหนังสืออย่างใดอย่างหนึ่งลงลายมือชื่อซึ่งผู้ค้ำประกันเป็นสำคัญ ท่านว่าจะฟ้องร้องให้บังคับคดีหาได้ไม่”

ในการที่บุคคลหนึ่งยอมเอาตัวเข้ามาทำนิติกรรมผูกพันเพื่อค้ำประกันการชำระหนี้ของลูกหนี้นั้นจะมีข้อผูกพันตามสาระสำคัญของสัญญาดังต่อไปนี้

- ผู้ค้ำประกันยอมเข้าค้ำประกันการชำระหนี้ รวมทั้งดอกเบี้ยค่าสินไหมทดแทนซึ่งลูกหนี้ค้างชำระตลอดจนภาวะติดพันอันเป็นอุปกรณ์แห่งหนี้ตามสัญญา (เงินกู้ เบิกเงินเกินบัญชี หรือสัญญาอื่นใด) จนกว่าธนาคารจะได้รับชำระหนี้โดยสิ้นเชิง

²³ เทพ รุ่งธนาภิรมย์, หลักการและวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับเครดิต, กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มาร์เก็ตติ้งมีเดีย, หน้า30.

²⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า29

²⁵ ชนิษฐ์ พิทยาวิจิธ, ธนาคารพาณิชย์ใช้มาตรการอะไรในการพิจารณาสินเชื่อ, หน้า235.

- ถ้าแม้ว่าลูกหนี้ผิดนัดไม่ชำระหนี้ไม่ว่าด้วยเหตุใด ๆ หรือลูกหนี้ล้มละลาย หรือตาย หรือกลายเป็นบุคคลไร้ความสามารถ หรือสาปสูญ หรือไปเสียจากถิ่นที่อยู่ หรือหาตัวไม่พบ หรือย้ายภูมิลำเนา โดยมีได้แจ้งให้ธนาคารทราบ หรือมีกรณีอื่นใดอันกระทำให้ธนาคารไม่ได้รับชำระหนี้ตามสัญญาเต็มจำนวนและตามที่ระบุไว้ในสัญญาก็ดี ผู้ค้ำประกันยอมเข้ารับผิดร่วมกับลูกหนี้ในอันที่จะต้องชำระหนี้ตามสัญญานั้นทันที
- ถ้าธนาคารผ่อนเวลาให้แก่ลูกหนี้ โดยจะได้แจ้งหรือมิได้แจ้งให้ผู้ค้ำประกันทราบก็ตาม ผู้ค้ำประกันเป็นอันยอมตกลงด้วยการให้ผ่อนเวลานั้นทุกครั้งไป และจะไม่ถือเอาการให้ผ่อนเวลาเช่นว่านี้เป็นเหตุปลดเปลื้องความรับผิดชอบของผู้ค้ำประกันเป็นอันขาด
- กรณีที่ลูกหนี้ผิดนัด ผู้ค้ำประกันยอมสละสิทธิที่จะต่อสู้ให้ธนาคารบังคับเอาชำระหนี้จากทรัพย์สินของลูกหนี้ก่อนเรียกร้องให้ผู้ค้ำประกันรับผิดชอบ แต่ทั้งนี้ไม่เป็นการตัดสิทธิของธนาคารที่จะดำเนินการเรียกร้องหรือฟ้องร้องลูกหนี้ หรือกองมรดก หรือผู้รับช่วงสิทธิ และในกรณีเช่นว่านี้ ถ้าธนาคารมิได้รับชำระหนี้ หรือได้รับไม่เต็มจำนวน ผู้ค้ำประกันยอมให้ถือว่าการดำเนินการเช่นนั้นเป็นการที่ธนาคารกระทำเพื่อผู้ค้ำประกัน จึงยินยอมจะชำระหนี้ที่ค้างชำระอยู่โดยพลัน ทั้งยอมชดใช้บรรดาค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายทั้งสิ้นอันธนาคารจะได้เสียไป ถึงแม้ว่าการดำเนินการเช่นว่านั้นธนาคารจะได้แจ้งหรือมิได้แจ้งให้ผู้ค้ำประกันทราบก่อนก็ตาม และถึงแม้จะไม่ได้เรียกร้อง หรือฟ้องร้องผู้ค้ำประกันร่วมกับลูกหนี้ หรือกองมรดกหรือผู้รับช่วงสิทธิของลูกหนี้ด้วยก็ตาม
- การค้ำประกันยอมผูกพันผู้ค้ำประกันอย่างสมบูรณ์ แม้ถึงหากจะบังเกิดข้ออ้างขึ้นว่าลูกหนี้เป็นบุคคลไร้ความสามารถ หรือเข้าทำสัญญาด้วยความสำคัญผิดอย่างใด ๆ ก็ตาม ทั้งนี้ โดยผู้ค้ำประกันจะารู้ถึงเหตุไร้ความสามารถหรือสำคัญผิดนั้นหรือไม่ก็ตาม และผู้ค้ำประกันไม่พ้นจากความรับผิดชอบเพราะเหตุธนาคารอาจกระทำการใด ๆ ไป เป็นเหตุให้ผู้ค้ำประกันไม่อาจเข้ารับช่วงสิทธิได้ทั้งหมดหรือแต่บางส่วนในสิทธิใด ๆ อันได้ให้หรืออาจได้ให้ไว้แก่ธนาคารแต่ก่อนหรือในขณะที่ทำสัญญา

ในหลักการพิจารณาตัวบุคคลที่จะเข้ามาค้ำประกันหนี้ต่อธนาคารนั้น ธนาคารจะพิจารณาทางด้าน Character และ Capacity ของผู้เสนอตัวเข้ามาค้ำประกัน โดยถือว่าบุคคลมี Character และ Capacity ก็น่าจะเชื่อถือได้ว่าจะต้องมี Willing to Pay และ Ability to Pay ไปด้วย แต่ถ้าธนาคารไม่แน่ใจในคุณสมบัติดังกล่าวหรือไม่รู้จักผู้ค้ำประกันดีพอ ธนาคารก็อาจจะเรียกให้ผู้ค้ำประกันวางหลักประกันเป็นทรัพย์สินไว้อีกชั้นหนึ่ง

ในกรณีผู้ค้ำประกันเป็นนิติบุคคล ธนาคารก็จะอาศัยการวิเคราะห์ทางการเงินและข้อมูลอื่นๆ ประกอบ เช่นเดียวกับการพิจารณาให้สินเชื่อแก่ผู้ขอสินเชื่อ เพื่อดูฐานะความมั่นคง

2.2.5.4 โดยการใช้สิทธิเรียกร้องเป็นหลักประกัน

1. โดยการโอนสิทธิเรียกร้อง เรื่องการโอนสิทธิเรียกร้องนี้นำมาใช้แพร่หลายทั้งในและต่างประเทศ แนวความคิดหลักคือ เอาเงินสดหมุนเวียนของผู้กู้ ตลอดจนสัญญาเกี่ยวกับคู่ค้าหลักของผู้กู้มาเป็นประกันการชำระคืนเงินกู้ ที่ผู้กู้ยืมมาจากสถาบันการเงินมาทำโครงการ แนวความคิดเรื่องนี้ก็นำมาปรับใช้ได้กับเรื่องการโอนสิทธิเรียกร้องในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย²⁶

และเนื่องจากว่าสัญญาต่างๆ ไปมักจะเป็นสัญญาต่างตอบแทนซึ่งผู้กู้เป็นทั้งเจ้าหนี้และลูกหนี้ ผู้กู้จึงมีทั้งสิทธิและหน้าที่ในสัญญาต่างๆ สิ่งที่ผู้กู้จะโอนเป็นหลักประกันแก่ผู้ให้กู้นั้นมีแค่สิทธิในฐานะเจ้าหนี้ ไม่ได้โอนหน้าที่ในฐานะลูกหนี้ไปด้วย ซึ่งหน้าที่ตามสัญญาที่โอนไปยังเป็นของผู้กู้อยู่ โดยผู้ให้กู้จะไม่รับโอนภาระหน้าที่นี้มาด้วย การโอนสิทธินี้บางทีเรียกกันง่ายๆว่า การโอนสัญญา เช่น การโอนสัญญาเช่าซื้อ สัญญาการก่อสร้าง สัญญาอื่นๆที่จะทำให้การก่อสร้างโครงการสำเร็จลงได้ สัญญาเช่าอาคาร สัญญาทางการค้าอื่นๆ ที่ผู้กู้มีสิทธิเก็บเงินจากคู่สัญญา

ในทางปฏิบัตินั้นการบังคับการโอนสิทธิเรียกร้องจะมีการบังคับกันจริงๆเมื่อมีการผิดสัญญา หลักการในการที่ผู้ให้กู้จะใช้บังคับกับหลักประกันที่เป็นการโอนสิทธิเรียกร้องก็มีอยู่สองช่วงด้วยกันคือ ในช่วงก่อสร้างโครงการผู้ให้กู้ต้องการความมั่นใจว่าโครงการจะเสร็จสมบูรณ์เปิดดำเนินการได้ มีรายได้มาใช้ค่าดอกเบี้ยและเงินต้น ถ้าผู้กู้ผิดสัญญาผู้ให้กู้ชำระดอกเบี้ยในช่วงก่อสร้างหรือผู้กู้ผิดสัญญาโดยประการอื่น ผู้ให้กู้อาจบังคับเอาหลักประกันที่เป็นการโอนสิทธิเรียกร้องในสัญญาก่อสร้าง เพื่อเข้าสวมสิทธิของผู้กู้ในสัญญาก่อสร้างในฐานะเจ้าของโครงการดำเนินการตามสัญญาก่อสร้างต่อไป เพื่อให้โครงการก่อสร้างเสร็จเปิดดำเนินการได้ มีรายได้มาใช้คืนผู้ให้

แต่เนื่องจากสัญญาก่อสร้างเป็นสัญญาต่างตอบแทนที่ผู้รับเหมาอาจมีสิทธิไม่ต้องปฏิบัติตามสัญญา ถ้าหากว่าผู้กู้ในฐานะเจ้าของโครงการยังติดค้างค่าก่อสร้างอยู่ ผู้ให้กู้จึงมักกำหนดไว้ในสัญญาโอนสิทธิเรียกร้องไว้ว่า ผู้กู้ยินยอมให้ผู้ให้กู้หรือบุคคลภายนอก ชำระค่าก่อสร้างแทนผู้กู้ได้ โดยที่ผู้กู้ในฐานะลูกหนี้ที่ต้องจ่ายค่าก่อสร้างให้ผู้รับเหมา ก็ยังคงต้องมีหน้าที่นั้นอยู่ไม่เปลี่ยนแปลง

สาเหตุที่ต้องกำหนดไว้เช่นนี้ก็เพราะกฎหมายไทยบัญญัติไว้ว่าการที่บุคคลภายนอกจะมาชำระหนี้แทนลูกหนี้ นั้นถ้าลูกหนี้ไม่ยินยอมก็ทำไม่ได้ ถ้าเงินทำไปก็เสี่ยงเอาเองมาเรียกร้องไล่เบี้ยกับลูกหนี้ไม่ได้ ที่เรียกสัญญาต่างตอบแทนก็เพราะว่าทั้งผู้เป็นเจ้าของโครงการและผู้รับเหมาต่างเป็นเจ้าหนี้และลูกหนี้ซึ่งกันและกัน คือผู้เป็นเจ้าของโครงการเป็นเจ้าหนี้ที่มีสิทธิบังคับให้ผู้รับเหมาซึ่งเป็น

²⁶ วิจิตร พูนสุวรรณ.การโอนสิทธิเรียกร้อง.การเงินการธนาคาร.(กันยายน2543).หน้า137-139.

ลูกหนี้ทำการก่อสร้างให้เสร็จ ในขณะที่เดียวกันผู้กู้เจ้าของโครงการก็เป็นลูกหนี้มีหน้าที่ที่จะต้องจ่ายค่าก่อสร้างให้แก่ผู้รับเหมาซึ่งเป็นเจ้าหนี้

หลักการที่ผู้ให้กู้จะบังคับเอาหลักประกันประเภท โอนสิทธิเรียกร้องอีกหลักการหนึ่งคือ ในช่วงดำเนินการ โครงการหลังก่อสร้างเสร็จแล้ว ในช่วงก่อสร้างผู้กู้ไม่มีรายได้ก็จะเป็นช่วงปลอดเงินต้น ผู้กู้ไม่ต้องจ่ายเงินต้น จ่ายแต่ดอกเบี้ย แต่ถ้าพ้นช่วงนี้มาแล้วโครงการก่อสร้างเสร็จแล้วและเริ่มเปิดดำเนินการแล้วผู้กู้เริ่มมีรายได้ก็ต้องชำระคืนทั้งเงินต้นและดอกเบี้ยตามกำหนดถ้าไม่ชำระ ผู้ให้กู้ก็มีสิทธิบังคับเอาหลักประกันประเภท โอนสิทธิเรียกร้องที่เป็นสัญญาของผู้กู้ เพื่อบังคับให้ลูกหนี้ของผู้กู้จ่ายเงินตามสัญญาการค้ำนั้นให้แก่ผู้ให้กู้แทนที่จะจ่ายให้กับผู้กู้เหมือนเช่นเคย

แต่ก็มีปัญหาในทางปฏิบัติในการนำแนวคิดเรื่องการ โอนสิทธิเรียกร้องมาใช้เป็นประกันเงินกู้ในประเทศไทยนั้น ที่เป็นปัญหาใหญ่ที่สร้างความเคลงใจให้แก่บรรดาสถาบันการเงินถึงความน่าเชื่อถือของหลักประกันประเภทนี้คือเรื่องการมีผลบังคับใช้ของการ โอนสิทธิเรียกร้องว่าจะมีผลเมื่อใด และบังคับได้จริงหรือไม่ นอกจากนั้นเจ้าหนี้ผู้ให้กู้ก็ไม่ได้เป็นเจ้าหนี้ตามกฎหมายล้มละลาย

ตัวอย่างของสิทธิเรียกร้อง เช่น

- การนำสิทธิการเช่ามาเป็นหลักประกัน ในบางกรณีลูกหนี้ไม่มีหลักทรัพย์ของตนเอง แต่ได้ทำสัญญาเช่าสถานที่เพื่อประกอบการเป็นสัญญาระยะยาว ธนาคารก็อาจจะรับเป็นหลักทรัพย์ได้โดยมีการประเมินราคาศึกษาสัญญาเช่า ตลอดจนคำนึงถึงความเจริญของท้องที่นั้นว่าจะมีคนสนใจเช่าต่อหรือไม่ในกรณีที่ลูกหนี้ไม่สามารถชำระหนี้ได้ แต่ในการนำสิทธิการเช่ามาเป็นหลักประกันนี้ธนาคารต้องทำสัญญากับผู้ให้เช่าตกลงที่จะ โอนสิทธิเรียกร้องให้แก่ธนาคารและผู้ที่จะมาเป็นผู้เช่าต่อด้วยจึงจะสามารถนำมาเป็นหลักประกันได้
- สิทธิการรับเงินเป็นหลักประกัน สิทธิการรับเงินค่าจ้างทำของ

2. การมอบสิทธิการเช่า วิธีการนี้เป็นการที่ธนาคารพยายามที่จะหาช่องทางในการ

สนับสนุนการให้สินเชื่อกู้ในกรณีที่เป็นลูกค้่าเก่าที่มีผลการดำเนินงานที่ดีหรือลูกค้่ารายใหม่ที่ได้มาจากการแนะนำของลูกค้่าเก่าที่ดีของธนาคารหรือธุรกิจที่มีอนาคตดี โดยในการสนับสนุนทางการเงินนี้ธนาคารจะทำการร่างสัญญาหรือบันทึกข้อตกลงพิเศษมาเป็นหลักประกัน เช่น การมอบสิทธิการเช่าอาคาร คือเป็นสัญญามอบสิทธิการเช่าในเงื่อน ไขว่่าเมื่อมีการผิดสัญญาจะให้มีการบังคับโดยการมอบสิทธิการเช่านั้นผู้กู้จะเซ็นมอบสิทธิไว้ตั้งแต่แรก แต่จะยังไม่ได้กำหนดไว้ว่าผู้ใดเป็นผู้รับโอนซึ่งถือว่าไม่เป็นการมอบสิทธิโดยเด็ดขาด การใช้หลักประกันประเภทนี้โดยปกติจะต้องการให้

มีบุคคลค้ำประกันด้วย นอกจากนี้ยังต้องมีเงื่อนไขพิเศษในการชำระหนี้ เช่น สินเชื่อประเภทกู้เบิกเงินเกินบัญชี ธนาคารจะลดวงเงินของลูกค้ำลงทุกปี โดยให้วงเงินหมดลงก่อนอายุสัญญาเช่าอาคาร จะครบกำหนดประมาณ 3 ปี ซึ่งจะต่างจากลูกค้ำที่ใช้หลักประกันธรรมดาทั่วไป เช่น จำนองที่ดิน หรือ จำนองที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้าง ธนาคารจะให้ลูกค้ำใช้วงเงินกู้เบิกเงินเกินบัญชี ตลอดไปโดยต่อสัญญาปีต่อปีและไม่มีการลดวงเงินแต่อย่างใด

ในทางปฏิบัติมิใช่ว่าหลักทรัพย์ประเภทนี้จะสามารถนำมาเป็นหลักประกันได้ทุกกรณี ทั้งนี้ เพราะว่าการมอบสิทธิการเช่าอาคาร จะต้องมีส่วนเกี่ยวข้องในการร่วมลงนามในสัญญาหรือบันทึกข้อตกลง 3 ฝ่าย คือ ธนาคาร ลูกค้ำ และผู้ให้เช่าอาคาร หากผู้ให้เช่าอาคารไม่ยินยอมลงนามก็ไม่สามารถนำมาใช้เป็นหลักประกันได้ หรือบางกรณีผู้ให้เช่าอาคารอาจจะเรียกร้องเงินจากลูกค้ำเป็นจำนวนสูงเพื่อเป็นค่าตอบแทนในการลงนาม ซึ่งอาจทำให้ไม่สามารถตกลงกันได้

ในปัจจุบันสามารถนำทรัพย์สินสิทธิการเช่าระยะยาว 30-50 ปีมาใช้ จำนองเป็นประกันได้แต่ก็ยังไม่สามารถนำสิทธิการเช่ามาเป็นหลักประกันได้ทั้งหมด²⁷

อาจจะสรุปว่าโดยปกติธนาคารจะยึดถือทรัพย์สินดังต่อไปนี้เป็นหลักประกัน คือ

- อสังหาริมทรัพย์ ได้แก่ ที่ดินและสิ่งปลูกสร้างที่เป็นส่วนควบของที่ดิน เช่น บ้านที่อยู่อาศัย อาคารพาณิชย์ อาคารที่ทำการ โรงงาน โกดังสินค้า ฯลฯ
- เครื่องจักรและอุปกรณ์ในโรงงาน โดยจะต้องเป็นเครื่องจักรที่จดทะเบียนมาแสดงกับธนาคาร
- เรือยนต์ หรือ เรือกำปั่น
- เงินฝากธนาคารที่สามารถนำมาสิทธิได้ เช่น Certificates of Deposit :CD หรือ Transferable Certificates of Deposit : TCD
- สินค้า (ใบประทวนสินค้า หรือใบรับของคลังสินค้า)
- หลักทรัพย์ธุรกิจ (Corporate Securities) ได้แก่ หุ้นสามัญ (Common Stock) หุ้นบุริมสิทธิ (Preferred Stock) หุ้นกู้ (Debenture Stock) ตราสารแสดงสิทธิ เป็นต้น
- หลักทรัพย์รัฐบาล (Governmental Securities) ได้แก่ พันธบัตรรัฐบาล และพันธบัตรที่ออกโดยรัฐวิสาหกิจที่กระทรวงการคลังค้ำประกันต้นเงินและดอกเบี้ย
- หลักประกันอื่น ๆ เช่น
  - ตัวสัญญาใช้เงินที่เปลี่ยนมือได้ และออกโดยสถาบันการเงิน
  - สิทธิการเช่า เช่น สิทธิการเช่าอาคาร สิทธิการเช่าที่ดิน ฯลฯ

²⁷ จงจิตต์ สุขภารังษี.การบังคับจำนองสิทธิการเช่าอสังหาริมทรัพย์ตาม พ.ร.บ. การเช่าอสังหาริมทรัพย์เพื่อพาณิชยกรรมและอุตสาหกรรม พ.ศ..2542 ,(วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะนิติศาสตร์,2542)หน้า7

- สิทธิเรียกร้อง เช่น สิทธิเรียกร้องการรับเงินเป็นประกัน สิทธิการรับเงินค่าจ้าง ทำของ ฯลฯ เป็นต้น

2.2.6 หลักการประเมินค่าทรัพย์สิน (Appraisal Property)

หลักมูลฐานของการประเมินค่าทรัพย์สินก็คือ พื้นฐานเบื้องต้นทางเศรษฐศาสตร์ ประกอบด้วย

- (1) หลักอุปสงค์และอุปทาน ได้แก่ การยึดหลักที่ว่า ถ้าอุปสงค์มีมาก อุปทานลดลง ราคาของทรัพย์สินก็จะสูงหรือมีแนวโน้มจะเพิ่มขึ้น และในทางกลับกัน ถ้าอุปสงค์ลดลง อุปทานมีมาก ราคาของทรัพย์สินก็จะลดลงหรือมีแนวโน้มจะลดลง ตัวอย่างเช่น ความต้องการที่ดินและบ้านอยู่อาศัยของประชาชนในกรุงเทพมหานครมีมากตามจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น แต่พื้นที่ดินที่จะสนองอุปสงค์มีน้อยราคาที่ดินจึงสูงขึ้น เป็นต้น
- (2) หลักการเปลี่ยนแปลง ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง จะเป็นแรงผลักดันมูลค่าหรือราคาของทรัพย์สินให้เปลี่ยนแปลง เช่น นโยบายส่งเสริมการลงทุน โดยการขยายเขตอุตสาหกรรม การวางผังเมือง การเปลี่ยนแปลงเขตการใช้พื้นที่ อาทิ การเปลี่ยนพื้นที่สีเขียวเป็นพื้นที่เพื่อการอยู่อาศัย หรืออุตสาหกรรม ฯลฯ การเวนคืนเพื่อการสร้างถนนหรือสิ่งสาธารณูปโภค เป็นต้น ซึ่งผู้ประเมินค่าทรัพย์สินจะต้องทราบความเคลื่อนไหวและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เป็นอย่างดี
- (3) หลักการเปรียบเทียบ ได้แก่ การเปรียบเทียบราคาตลาดของสิ่งของ หรือทรัพย์สินชนิดเดียวกันหรือมีลักษณะของรูปร่างหรือโครงสร้างอย่างเดียวกัน เช่น ที่ดินผืนที่ประเมินกับที่ดินข้างเคียง หรือราคาค่าก่อสร้างบ้านที่มีแบบแปลน วัสดุก่อสร้างอย่างเดียวกัน เป็นต้น
- (4) หลักการใช้ประโยชน์ ได้แก่ การพิจารณาถึงการใช้ประโยชน์สูงสุดและดีที่สุดของทรัพย์สิน เช่นที่ดินผืนหนึ่งอาจจะเหมาะสำหรับทำที่อยู่อาศัย ไม่เหมาะสำหรับการพาณิชย์ หรือถ้าสามารถปรับทำเป็นพาณิชย์กรรมได้ ราคาก็จะสูงหรือมีแนวโน้มว่าจะสูงขึ้นอนาคต นอกจากนี้ในกรณีที่ดินมีส่วนควบเป็นอาคาร แต่อาคารนั้นไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้สูงสุดและดีที่สุด เช่นมีสภาพทรุดโทรม หรืออยู่ในสภาพที่ไม่เหมาะสมกับการใช้ประโยชน์ของที่ดิน อาจจะต้องมีการรื้อทิ้ง ก็ถือว่าอาคารนั้นมีมูลค่าเป็นศูนย์
- (5) หลักการคาดคะเน ได้แก่ การคาดคะเนผลประโยชน์ที่จะได้รับในอนาคต จะต้องมีการระมัดระวังความเสี่ยง ความไม่แน่นอน และความเป็นไปได้มากน้อยเพียงใดในการคาดการณ์อนาคตนั้น ซึ่งผู้ประเมินจะต้องอาศัยประสบการณ์และศึกษาข้อมูลอย่างดี
- (6) หลักการพิจารณาทางด้านการพัฒนา ได้แก่ การพิจารณาในหลักที่ว่าที่ดินได้มีการ

พัฒนาไปจนถึงจุดอิ่มตัวในระดับหนึ่งแล้ว มูลค่าก็จะไม่สูงขึ้นอีกในอนาคต และในทางกลับกันถ้าที่ดินอยู่ในย่านที่การพัฒนายังไม่เต็มที่ มูลค่าก็จะมีโอกาสสูงขึ้นอีกในอนาคต เช่น ที่ดินแปลงหนึ่งเดิมเป็นที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรม แต่ปัจจุบันความเจริญได้เกิดขึ้นบริเวณใกล้เคียงที่ตั้งของโรงงาน ได้กลายเป็นย่านพาณิชย์กรรมไปทำให้ที่ดินมีราคาสูงขึ้นอย่างมากมาย ดังนั้น ในแง่ของที่ดินจึงมีทางที่จะพัฒนาให้เป็นอาคารพาณิชย์ หรือศูนย์การค้าได้ การประเมินราคาที่ดินก็อาจจะประเมินให้สูงได้ตามแนวโน้มของการที่จะพัฒนาดังกล่าว แต่ตัวโรงงานก็จะต้องถือว่าไม่มีค่า เพราะคงจะไม่มีใครซื้อตัวโรงงานเพื่อรื้อทิ้ง²⁸

2.2.7 เกณฑ์การพิจารณาคุณค่าทางเครดิต (Criteria of Credit Worthiness)

เกณฑ์การพิจารณาคุณค่าทางเครดิตถือเป็นขั้นตอนสุดท้ายในการพิจารณาปล่อยสินเชื่อของธนาคารให้แก่ลูกค้า หลังจากที่ได้วิเคราะห์ข้อมูลรายละเอียดต่าง ๆ ของลูกค้าอย่างถี่ถ้วนและรอบคอบแล้ว โดยธนาคารจะใช้หลักทฤษฎี 6C's และ 3P's เป็นเครื่องมือช่วยในการตัดสินใจ

2.2.7.1 ทฤษฎี 6C's²⁹

(1) Character

เป็นคุณสมบัติของผู้ขอสินเชื่อทางด้านคุณภาพจิตใจ และพฤติกรรมลูกหนี้ ซึ่งแสดงออกถึงความตั้งใจในอันที่จะชำระหนี้ (Willing to Pay)

ตามปกติเจ้าหน้าที่ผู้พิจารณาสินเชื่อและหรือเจ้าหน้าที่สอบสวนสินเชื่อจะต้องมีความชำนาญในการสอบถามปัญหาที่เกี่ยวกับตัวผู้ขอกู้อย่างดี เพื่อที่จะทราบข้อความบางอย่าง ซึ่งไม่สามารถจะวิเคราะห์ได้จากใบคำขอสินเชื่อ และการหมั่นสอบถามวงการธุรกิจภายนอก เพื่อศึกษาชื่อเสียงของผู้ขอกู้ในด้านการชำระเงิน จะเป็นประโยชน์แก่การวิเคราะห์คุณสมบัติของผู้ขอกู้ได้อย่างดียิ่ง เพราะคำว่าคุณสมบัตินั้น จะหมายรวมถึงความซื่อสัตย์ในการประกอบธุรกิจมาเป็นเวลานานปี ความสามารถในการจัดการ ชื่อเสียง การศึกษาและตำแหน่งหน้าที่ในสังคม ดังนั้น ถ้าเจ้าหน้าที่ผู้พิจารณาสินเชื่อและหรือเจ้าหน้าที่สอบสวนสินเชื่อ สามารถวิเคราะห์ได้ว่า ผู้ขอกู้มีคุณสมบัติดีแล้ว อัตราการเสี่ยงในด้านหนี้สูญก็จะมีน้อยลง

²⁸ ชรินทร์ พิทยาวิจิตร, ธนาคารพาณิชย์ใช้มาตรการอะไรในการพิจารณาปล่อยสินเชื่อ, 2533, หน้า 239-

²⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 275-280

สำหรับการที่จะสังเกตถึงคุณสมบัติของผู้ขอู้ที่ดีที่สุดนั้น จะดูได้จากพฤติกรรมของลูกหนี้ เช่น ในกรณีที่ผู้ขอู้มีเงินเชื่ออยู่กับธนาคารแล้ว เมื่อผู้ขอู้ประสบปัญหาการดำเนินธุรกิจการค้าจนกระทั่งไม่สามารถที่จะนำเงินมาชำระหนี้ได้ และสัญญาเงินกู้ยืมถึงกำหนดชำระ หากว่าคุณสมบัติของผู้ขอู้ไม่ดี อาจจะทำให้การตัดสินใจเลิกกิจการเสีย ปล่อยให้ศาลทำการพิจารณาคดี หรือทะเลาะการชำระหนี้ต่อธนาคาร จนธนาคารต้องออกจดหมายทวงถามหรือธนาคารต้องดำเนินการฟ้องร้องดำเนินคดีกับลูกค้าในที่สุด ในกรณีที่ลูกค้ามีคุณสมบัติเป็นผู้ขอู้ที่ดี เมื่อธุรกิจประสบปัญหาแล้วอาจมาเจรจาบอกกล่าวกับธนาคารล่วงหน้าว่า ขณะนี้กำลังประสบปัญหาอยู่ไม่สามารถที่จะนำเงินมาชำระหนี้ได้ภายในกำหนด ขอให้ธนาคารพิจารณาให้ความช่วยเหลือจะด้วยวิธีการขออนุญาตให้ต่ออายุสัญญาเงินกู้ออกไปอีก หรือขอเลื่อนอายุการชำระหนี้ชั่วคราว หรือขอเงินกู้เพิ่มเติมเพื่อให้ธุรกิจกลับฟื้นขึ้นมาใหม่สุดแต่ธนาคารจะเห็นสมควร เป็นต้น

ส่วนประกอบของการพิจารณา Character

พฤติกรรม	ข้อมูลการพิจารณา	
	บุคคล	ธุรกิจ
ความรับผิดชอบ (Responsibility)	ประวัติการชำระหนี้	อุปนิสัยของฝ่ายบริหาร
ความมั่นคง (Integrity)	ความมั่นคงของที่อยู่อาศัย ลักษณะของงานที่ต้องทำ	ประวัติการชำระหนี้ของธุรกิจ ประวัติการถูกฟ้องร้อง
ความซื่อสัตย์สุจริต (Honesty)	ฐานะการสมรส	การล้มละลาย
ความตรงต่อเวลา	ฐานะทางสังคม	ฐานะของกิจการ-การเติบโต นโยบายการชำระหนี้
ความเสมอต้นเสมอปลาย (Consistency)	การมีส่วนร่วมในบริการ สาธารณะ ความเห็นของ เพื่อนบ้านและผู้คุ้นเคย	วิธีการชำระหนี้

(2) Capacity

เป็นคุณสมบัติของผู้ขอู้สินเชื่อทางด้านความสามารถหรือสมรรถภาพในการหารายได้ให้เพียงพอที่จะชำระหนี้ (Ability to Pay) หรือ (Capacity to Pay)

ความสามารถในการหารายได้ (Capacity) หรือบางครั้ง เรียก Ability to Create Income หมายความว่า ผู้ขอู้จะสามารถนำรายได้จากการประกอบธุรกิจแต่ละครั้งมาชำระคืนเงินกู้ได้โดยถูกต้องตามที่ได้สัญญากับธนาคารไว้ ซึ่งธนาคารพาณิชย์ทุกแห่งถือว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด และ

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะต้องได้จากกำไรที่ธุรกิจนั้นประกอบการค้าหามาได้ ไม่หวังที่จะให้ผู้ซื้อต้องขายหลักทรัพย์ที่ได้จำนองไว้กับธนาคาร

การพิจารณาความสามารถในการหารายได้ของผู้ซื้อ อาจแยกได้เป็นประเภทส่วนบุคคล และธุรกิจ ในกรณีที่ส่วนบุคคล เจ้าหน้าที่ผู้พิจารณาสินเชื่อของธนาคารอาจจะต้องพิจารณาถึงพื้นฐานทางการศึกษา สุขภาพ ความชำนาญ อายุ และความมั่นคงของสำนักงานที่ผู้ซื้อได้ปฏิบัติงานอยู่ เป็นต้น ส่วนด้านธุรกิจ รายได้จากการขายสินค้าและหรือบริการเป็นปัจจัยสำคัญ ซึ่งเจ้าหน้าที่ผู้พิจารณาสินเชื่อของธนาคาร ควรจะต้องทราบถึงระดับการขายว่า เหมาะสมกับทุนที่ทางกิจการนำมาลงหรือไม่ นอกจากนี้สถานที่ตั้ง หลักการโฆษณาคุณภาพของสินค้า ฐานะการแข่งขัน ความสัมพันธ์กับผู้ซื้อสินค้าและผู้ขายวัตถุดิบ เครื่องจักรที่ใช้อยู่ และต้นทุนการผลิต เป็นต้น ก็มีความสำคัญต่อผลประกอบการของธุรกิจเป็นอย่างมากด้วย

ปัจจัยที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งก็คือ จะต้องพิจารณาถึงระดับความสามารถของผู้บริหารงาน (Level of Management) ซึ่งบางครั้งนักวิเคราะห์สินเชื่อของธนาคารบางแห่งพึงเล็งถึงความสำคัญแห่งการบริหารงานว่าควรจะต้องจัดอยู่ในปัจจัยอันดับแรกทีเดียว ซึ่งหมายถึงความสามารถของผู้จัดการที่จะรวบรวมปัจจัยการผลิตต่าง ๆ ในการผลิตสินค้าแต่ละหน่วยให้ได้ต้นทุนต่ำกว่าคู่แข่งในธุรกิจประเภทเดียวกัน พร้อมทั้งมีนโยบายการขายที่ดีกว่า แรงงานมีฝีมือดี คุณภาพดีกว่า มีการให้บริการที่ดีกว่า ซึ่งผู้ซื้อนิยมที่จะซื้อสินค้าที่ผลิตจากผู้ซื้อมากกว่าคู่แข่ง ซึ่งในที่สุดผู้ซื้อก็จะสามารถหารายได้หรือกำไรมาสู่บริษัทของเขา และจะหารายได้ส่วนหนึ่งมาคืนหนี้สินกับธนาคารได้

ส่วนประกอบทางการพิจารณา Capacity

คุณสมบัติ	ข้อมูลการพิจารณา	
	บุคคล	ธุรกิจ
รายได้ประจำ (Income)	เงินเดือนและรายได้อื่น ๆ	ยอดขาย
ความสามารถในการหารายได้ (Earning Capacity)	ลักษณะของงานที่ทำ พื้นฐานความรู้และความสามารถในการทำงาน	กำไร ลักษณะและขนาดของธุรกิจ
หนี้สินที่มีอยู่ (Existing Debt)	สุขภาพ ความมั่นคงของสถานที่ทำงาน	ตัวแทน-สาขา ลักษณะเดิมของบริการ-เครื่อง หมายการค้า
รูปแบบการใช้จ่าย (Spending Pattern)	ความคิดก้าวหน้าในการทำงาน ลักษณะหนี้ ฐานะการสมรสและขนาดของครอบครัว ระดับการครองชีพ	นโยบายการบริหาร-การตลาด มูลเหตุการชะงักงันของธุรกิจ หนี้สินทั้งระยะสั้นและระยะยาว ค่าใช้จ่ายดำเนินงาน

(3) Capital

เป็นทรัพย์สินในส่วนที่เป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ขอสินเชื่อ และหรือเงินทุนในส่วนของผู้ถือหุ้น ซึ่งอาจประเมินชดเชยในกรณีที่ Character และ Capacity ไม่ค่อยดีนักได้

เงินทุนในที่นี้จะหมายถึงฐานะความมั่นคงทางการเงินของบุคคลหรือของธุรกิจ ซึ่งจะประกอบด้วยมูลค่าของสินทรัพย์ทั้งหมด หักด้วยหนี้สินต่าง ๆ จะได้เงินทุนของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือของธุรกิจแห่งใดแห่งหนึ่งที่ได้ลงทุนไว้ รวมทั้งเงินทุนสะสมที่กิจการสะสมไว้เพื่อขยายกิจการต่อไป การวัดความสามารถในการชำระหนี้และอัตราการเสี่ยงต่อหนี้สูญ เงินทุนมีส่วนช่วยได้มากที่สุดทีเดียว กล่าวคือผลกำไรแต่ละครั้งเมื่อหารด้วยเงินทุนแล้ว จะสามารถวัดความสามารถในการประกอบการและผลตอบแทนแต่ละครั้งที่ได้ลงทุนไว้ ถ้ามีอัตราส่วนสูง จะปรากฏว่า การจัดการของบริษัทมีความสามารถชำระหนี้ได้ง่าย ส่วนกรณีหนี้สินที่บริษัทมีปรากฏอยู่ทั้งหมดหารด้วยเงินทุนที่มีอยู่ จะสามารถวัดอัตราการเสี่ยงต่อภาระหนี้สินได้ดี ถ้าในกรณีที่กิจการมีเจ้าหนี้สูงกว่าเงินทุนที่ได้ลงทุนไว้ ก็จะปรากฏว่าเจ้าหนี้มีอัตราการเสี่ยงสูง เพราะเจ้าหนี้ได้ลงทุนมากกว่าเจ้าของกิจการเสียอีก

ส่วนประกอบการพิจารณา Capital

ส่วนประกอบ	ข้อมูลการพิจารณา	
	บุคคล	ธุรกิจ
ทรัพย์สิน	ทรัพย์สินที่มีตัวตนและไม่ตัวตน	ทรัพย์สินที่มีตัวตนและไม่ตัวตน
ทุนส่วนของผู้ถือหุ้น	ภาระจำนอง จำนำ	ผลตอบแทนเงินทุน เจ้าหนี้ที่มีสิทธิเหนือทรัพย์สิน ส่วนของผู้ถือหุ้น ราคาทรัพย์สินเมื่อต้องชำระ บัญชี การพิทักษ์ทรัพย์

(4) Collateral

ได้แก่ ทรัพย์สินที่ผู้ขอสินเชื่อนำมาค้ำประกันหนี้สิน เพื่อเป็นหลักประกันการชำระหนี้ในอนาคต

นโยบายธนาคารพาณิชย์ธนาคารพาณิชย์โดยทั่วไปก่อนที่จะอนุมัติเงินกู้แต่ละราย มักจะมีนโยบายให้ผู้ขอกู้วางหลักทรัพย์เพื่อเป็นหลักประกันไว้กับธนาคารเพื่อเป็นหลักประกันนั้น ได้แก่ ที่ดิน อาคาร โรงเรือน และสิ่งปลูกสร้าง สิทธิการเช่า (ซึ่งเจ้าของยอมรับรู้ในเรื่องการโอนสิทธิ) กรมธรรม์ประกันชีวิตที่มี Cash Surrender Value หนุน และหุ้นกู้ของบริษัทที่มีฐานะการเงินมั่นคง และพันธบัตรรัฐบาล

การใช้บุคคลค้ำประกันอาจทำได้ หากผู้ค้ำประกันมีฐานะเป็นที่เชื่อถือของธนาคาร แต่ทั้งนี้ ต้องได้รับความเห็นชอบจากธนาคารเป็นราย ๆ ไป

ความจริงแล้ว นโยบายดังกล่าว ธนาคารมีไว้เพื่อป้องกันการเสี่ยงต่อหนี้สูญที่อาจจะเกิดขึ้นได้เท่านั้น ไม่มีเจตนาที่จะริบหรือขายทอดตลาดหลักทรัพย์ใด ๆ เพราะธนาคารจะต้องเสียค่าใช้จ่ายเสียเวลา และอาจเสียชื่อเสียงทางด้านสังคมอีกด้วย ที่ธนาคารสนใจที่สุดก็คือกำไร หรือรายได้ที่จะสามารถนำมาชำระหนี้คืนได้เท่านั้น

(5) Condition

เนื่องจากเหตุผลที่ว่าสภาพเศรษฐกิจขึ้นอยู่กับความไม่แน่นอนของการหมุนเวียนของ วัฏจักรทางเศรษฐกิจ ซึ่งอาจจะมีผลกระทบกระเทือนถึงการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคนิค การบริโภค

ผลิตภัณฑ์ และวิธีการจำหน่ายสินค้า รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงนโยบายของรัฐบาลที่จะเลิกควบคุม การส่งเสริมอุตสาหกรรม การเพิ่มอัตราภาษีและกฎข้อบังคับอื่น ๆ เป็นต้น ซึ่งในที่สุดจะกระทบ กระเทือนถึงความสามารถในการชำระหนี้ได้ ทั้ง ๆ ที่เจ้าหน้าที่วิเคราะห์สินเชื่อของธนาคารได้ วิเคราะห์แล้วว่าความสามารถในด้านการชำระหนี้สินของกิจการใดกิจการหนึ่ง มีอัตราการชำระหนี้ ได้ดี ซึ่งอุปสรรคเหล่านี้จะไม่สามารถควบคุมโดยธนาคารได้ ดังนั้น เพื่อป้องกันการเสี่ยงในด้าน การปล่อยสินเชื่อซึ่งต้องเผชิญกับวัฏจักรขึ้นลงของการหมุนเวียนทางเศรษฐกิจ เจ้าหน้าที่วิเคราะห์ สินเชื่อของธนาคารจึงควรจะต้องเป็นนักพยากรณ์เศรษฐกิจอีกด้านหนึ่ง

(6) Country

C สูดท้ายเฟิ่งถือว่าสำคัญและนำมาพิจารณาคุณค่าทางเครดิตเมื่อไม่นานมานี้ ทั้งนี้เนื่องจาก ทางด้านการค้าระหว่างประเทศมีความสำคัญเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ และในการค้าระหว่างประเทศนี้มีความเสี่ยงอยู่หลายประการ อาทิ ภาวะทางการเมือง ภาวะเศรษฐกิจและสังคม นโยบายการค้าของประเทศนั้น ๆ ซึ่งครอบคลุมถึงการปฏิบัติทางการค้า สัญญาและหรือเอกสารทางการพาณิชย์ การขนส่ง การประกันภัย ระเบียบการศุลกากร ดังนั้นเจ้าหน้าที่ผู้วิเคราะห์สินเชื่อจะต้องค้นคว้ารายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับประเทศที่ผู้ขอสินเชื่อทำการค้าอยู่เป็นประจำมาประกอบการประเมินด้วย

2.2.7.2 ทฤษฎี 3P's³⁰

(1) Payment

เป็นจุดแรกในการพิจารณาให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ว่าลูกค้าที่ขอสินเชื่อมีแผนการชำระหนี้อย่างไร และมีความเป็นไปได้เพียงใด ซึ่งแต่เดิมมีการเชื่อกันว่าหลักประกันที่ดีและคุ้มกับมูลค่าจะเป็นการป้องกันการเสี่ยงภัยในการให้สินเชื่อได้เป็นอย่างดี ถึงแม้ว่าลูกหนี้จะมีปัญหาจนถึงขั้นฟ้องร้องบังคับคดี และขายทอดตลาดเพื่อให้ได้เงินมาชำระหนี้ก็ตาม แต่ในระยะเวลาประมาณ 20 ปีเศษที่ผ่านมา ความเชื่อดังกล่าวได้เปลี่ยนแปลงไปโดยลดความสำคัญทางด้านหลักประกันลงไปเรื่อย ๆ จนปัจจุบันเพียงแต่เห็นว่าหลักประกันเป็นเพียงส่วนประกอบอย่างหนึ่งเท่านั้น การที่ลูกหนี้จะสามารถชำระหนี้และดอกเบี้ยให้แก่ธนาคารได้ ความสามารถในการหารายได้ หรือความสามารถในการทำกำไร (Profitability) เป็นจุดสำคัญที่จะลดความเสี่ยงให้น้อยลง (Minimizing Risk) นั่นก็คือ ธนาคารจะได้รับชำระหนี้คืนมาพร้อมกับผลตอบแทนเป็นเงินทุนเป็นดอกเบี้ย

³⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 282-284

(2) Purpose

เป็นจุดที่สองในการพิจารณาให้สินเชื่อของธนาคารและมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับ Payment โดย Purpose นี้ เป็นวัตถุประสงค์ในการขอสินเชื่อกับธนาคาร เช่น บุคคลทั่วไปอาจจะมีวัตถุประสงค์กู้เงินไปเพื่อต่อเติมที่อยู่อาศัย ซื้อบ้านอยู่อาศัยและที่ดิน เพื่อการศึกษาต่อในประเทศ ฯลฯ เป็นต้น หรือในกรณีธุรกิจอาจจะมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เพื่อล้างหนี้เก่า เป็นทุนหมุนเวียน เป็นทุนเพื่อขยายโรงงานเพื่อซื้อเครื่องจักร เพื่อลงทุนก่อสร้างสำหรับดำเนินกิจการค้าหรือบริการ หรือเพื่อการเคหะ ฯลฯ เป็นต้น โดยวัตถุประสงค์นั้นจะมีจุดสำคัญอยู่ 2 ประการคือ

- อำนวยประโยชน์ให้แก่ผู้ขอใช้สินเชื่อ เพื่อให้ได้เงินไปใช้จ่าย หรือลงทุนตามวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดรายได้ หรือผลกำไรกลับคืนชำระหนี้ต่อธนาคารตามเงื่อนไขการชำระหนี้ (Credit Term)
- วัตถุประสงค์นั้นต้องสามารถสนองตอบต่อธนาคารได้ คือ การได้รับชำระหนี้และได้รับผลประโยชน์จากเงินลงทุนเป็นดอกเบี้ย

ในการที่จะสำเร็จวัตถุประสงค์ทั้ง 2 จุดนี้ได้ Payment จึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญคือ ถ้าแผนการชำระหนี้ไม่ดีหรือมีทางเป็นไปได้ต่ำ วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้คืออย่างไร ก็ย่อมจะไม่ประสบผลสำเร็จ

(3) Protection

เป็นจุดสุดท้ายที่ธนาคารจะพิจารณาว่าสมควรจะอนุมัติหรือปฏิเสธการให้สินเชื่อ โดยคำนึงถึงความปลอดภัยเป็นสำคัญ โดยการนำเอา Payment และ Purpose มาเป็นหลักในการพิจารณา พร้อมด้วยปัจจัยแวดล้อมต่าง ๆ อาทิ วัฏจักรของธุรกิจ (Business Cycle) ภาวะทางเศรษฐกิจ ภาวะทางสังคม สาเหตุอื่น ๆ ที่อาจจะมีผลกระทบกระเทือนต่อการเจริญเติบโตของธุรกิจ คุณสมบัติส่วนตัวของผู้ขอสินเชื่อ และหรือผู้บริหาร ฐานะทางเครดิต และหลักประกันซึ่งจะเป็นตัวผ่อนคลายความเสี่ยง ฯลฯ เป็นต้น

2.2.8 การกำหนดแนวทางและวงเงินเครดิต (Credit Lines and Credit Limits)

การปล่อยสินเชื่อนั้น นอกจากการวิเคราะห์สินเชื่อ (Credit Analysis) แล้ว การกำหนดแนวทางและวงเงินเครดิต (Credit Lines and Credit Limits) ก็เป็นงานที่สำคัญควบคู่กันไป เพราะถ้าธนาคารได้มีการกำหนด Credit Lines และ Credit Limits ให้กับลูกค้าได้อย่างถูกต้องเหมาะสมแล้ว ก็จะเป็นการลดความเสี่ยง (Minimize Risk) ได้ทางหนึ่ง ทั้งนี้โดยอาศัยการวิเคราะห์สินเชื่อ (Credit Analysis) มาเป็นเครื่องมือในการตัดสินใจว่าควรจะให้สินเชื่อแก่ลูกค้าได้มากน้อยเพียงใด จึงจะมีความเสี่ยงภัยน้อยที่สุด และลูกค้าจะได้เงินทุนไปใช้หมุนเวียน หรือขยายกิจการได้อย่างพอ

เพียงและมีผลสะท้อนให้เกิดกำไรแก่ธุรกิจเพื่อใช้หนี้คืนธนาคารตามเงื่อนไขข้อตกลงต่อไปในอนาคต

ในทางการบริหารสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์นั้น Credit Lines หมายถึงแนวทางที่ธนาคารกำหนดไว้ในกรณีที่จะให้บริการสินเชื่อแก่ลูกค้า ซึ่งอาจจะเท่ากับ ค่าขอ ที่ลูกค้าเสนอขอไว้ หรืออาจจะเทียบเท่าหรือมากกว่า และอาจจะเป็นการให้สินเชื่อเพียงประเภทเดียวหรือหลายประเภทก็ได้ โดยการกำหนดจำนวนขั้นสูงสุดไว้ ตัวอย่างเช่น บริษัท ก. ประกอบอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออกได้ยื่นคำขอสินเชื่อกับธนาคารไว้ 4 ประเภทด้วยกัน คือ

- (1) ขอเบิกเงินเกินบัญชีในวงเงิน 5,000,000 บาท เพื่อใช้เป็นทุนหมุนเวียนในกิจการ
- (2) ขอวงเงินเปิดเลตเตอร์ออฟเครดิต เพื่อการส่งวัตถุดิบจากต่างประเทศเพื่อใช้ในการผลิต 10,000,000 บาท
- (3) ขอวงเงิน Trust Receipt 5,000,000 บาท
- (4) ขอวงเงินทำ Packing Credit 10,000,000 บาท

ธนาคารได้วิเคราะห์สินเชื่อและหลักประกันของผู้ขอสินเชื่อแล้ว เห็นว่าคุณค่าทางเครดิต (Credit Worthiness) มีความน่าเชื่อถืออยู่ในเกณฑ์ดี และวงเงินที่ยื่นคำขอไว้ก็มีความเป็นไปได้สูงที่จะได้รับชำระคืน ธนาคารจึงกำหนด Credit Line ให้บริษัท ก. เป็นจำนวนเงิน 30,000,000 บาท เป็นต้น

- ส่วน Credit Limits หมายถึง การกำหนดขอบเขตหรือขีดจำกัดของวงเงินการให้สินเชื่อในช่วงระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง ซึ่งอาจจะในช่วงแรกของการให้สินเชื่อเพื่อเป็นการทดลอง ในกรณีเป็นลูกค้าที่ยังไม่เคยมีการติดต่อกับธนาคารมาก่อนเลย หรือยังมีข้อสงสัยในด้านความสามารถชำระหนี้ได้ตรงตามเวลาหรือไม่ คือตัวอย่างข้างต้น ถ้าบริษัท ก. เป็นลูกค้าใหม่ของธนาคาร ธนาคารอาจจะสงสัยทางด้าน Character และ Capacity อาจจะกำหนด Credit Lines และ Credit limits เมื่อมีการกำหนดไว้แล้ว ในระยะต่อไปก็อาจจะเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นหรือลดลงได้ ทั้งนี้ย่อมขึ้นกับข้อมูลเพิ่มเติมที่ธนาคารได้รับ อันจะทำให้เกิดความมั่นใจหรือเชื่อใจได้มากขึ้นหรือน้อยลง ซึ่งเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่วิเคราะห์สินเชื่อที่จะติดตามและเป็นหน้าที่ของลูกค้าที่ต้องป้อนข้อมูลเกี่ยวกับผลการดำเนินงานของธุรกิจให้ธนาคารทราบอย่างสม่ำเสมอตรงตามเวลาเพื่อผลในการขยาย Credit Lines หรือ Credit Limits ในโอกาสต่อไป

ในการกำหนด Credit Lines และ Credit Limits นี้ ผู้บริหารสินเชื่อ (Lending Officers)จะเป็นผู้ตัดสินใจ โดยการกลั่นกรองจากเจ้าหน้าที่สินเชื่อ (Credit Officer) หรือเจ้าหน้าที่วิเคราะห์สินเชื่อ (Credit Analysis) โดยพิจารณาจากปัจจัยต่าง ๆ ประกอบ ซึ่งได้แก่

- (1) ขนาดของธุรกิจ
- (2) คุณสมบัติ (Character)
- (3) ความสามารถในการชำระหนี้ (Capacity)
- (4) ทรัพย์สินต่าง ๆ (Capital)

หลักการจัดวงเงินเครดิต

1. จัดวงเงินเครดิตให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการลงทุน กล่าวคือถ้าเป็นเพื่อการจัดซื้อสินทรัพย์ถาวร (ซื้อเครื่องจักร สร้างต่อเติมอาคารโรงงาน) เครดิตที่ให้ควรจะอยู่ในรูปลักษณะของเงินกู้ระยะยาว ถ้าเป็นเพื่อการกักตุนวัตถุดิบชั่วคราวเนื่องจากเกรงว่าวัตถุดิบจะขาดแคลน เครดิตที่ให้ควรจะอยู่ในรูปลักษณะของเงินกู้ระยะสั้น

2. เลือกจัดวงเงินเครดิตในรูปแบบที่ก่อให้เกิดรายได้สูงสุด เนื่องจากสถาบันการเงินเป็นธุรกิจที่ตั้งขึ้นเพื่อแสวงหากำไร เหมือนเช่นธุรกิจโดยทั่วไปดังนั้นในการให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่ลูกค้ารายหนึ่งถ้าสามารถจัดวงเงินเครดิตได้หลายรูปแบบธนาคารต้องเลือกรูปแบบที่ธนาคารจะได้ผลประโยชน์ตอบแทนสูงกว่า

3. สถาบันการเงินต้องไม่อยู่ในฐานะเสียเปรียบ สถาบันการเงิน(เจ้าหนี้)เปรียบได้กับหุ้นส่วนในการประกอบธุรกิจซึ่งต้องดูความจริงใจของลูกค้า(ลูกหนี้)ในการมาร่วมลงทุนว่ามีการเอาเปรียบหรือไม่ สิ่งที่ต้องพิจารณาคือ ปัญหาทุนมีอยู่จริงหรือไม่ตามที่แจ้ง และมีการจ่ายชำระหนี้คืนแก่สถาบันการเงินก่อนจะจ่ายชำระคืนผู้ลงทุนหรือไม่

4. ลดความเสี่ยงในการให้กู้ยืมลง เนื่องจากหลักประกันที่ใช้ค้ำประกันเงินกู้สามารถช่วยลดความเสี่ยงของสถาบันการเงินแต่ไม่ทั้งหมดร้อยเปอร์เซ็นต์ เมื่อเป็นเช่นนี้สถาบันการเงินจำเป็นต้องหาทางลดความเสี่ยงในการให้กู้ด้วยวิธีอื่น เช่น การให้วงเงินเครดิตที่จะสามารถควบคุมการใช้เงินของลูกค้าได้ดีกว่า

5. กำกับถึงสภาพคล่องของสถาบันการเงิน ซึ่งมีแหล่งเงินทุนส่วนใหญ่เป็นแหล่งเงินทุนระยะสั้น(ในรูปเงินฝาก ตั๋วสัญญาใช้เงิน) เป็นผลทำให้สถาบันการเงินไม่สามารถนำเงินไปลงทุนแสวงหาผลประโยชน์ระยะยาวในจำนวนที่สูงมากได้ หรือการสนับสนุนแก่โครงการที่มีกำหนดระยะเวลาในการจ่ายชำระคืนที่ไม่แน่นอน เพราะอาจจะคิดปัญหาขาดสภาพคล่องขึ้นได้ เมื่อเป็นเช่นนี้การให้กู้โดยส่วนใหญ่ของสถาบันการเงิน (ยกเว้นการให้กู้เพื่อที่อยู่อาศัย)จะกำหนดให้ลูกค้าจ่ายชำระคืน หนี้ภายในระยะเวลาอันสั้น เช่นภายในกำหนดระยะเวลา 5 ปี ยกเว้นธุรกิจบางธุรกิจ ซึ่งไม่สามารถจ่ายชำระหนี้ คืนหนี้ภายในระยะเวลา 5 ปี จึงจะอนุโลมให้ผ่อนชำระคืนหนี้ในช่วงระยะยาวกว่า 5 ปี

6. มีระบบสัญญาเตือนภัย หมายถึงในการให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่ลูกค้าสถาบันการเงินสามารถกำหนดเงื่อนไขที่จะช่วยให้สถาบันการเงินสามารถประเมินผลการดำเนินงานของลูกค้าอย่างใกล้ชิดขึ้น

7. ให้อำนาจให้ธุรกิจดำเนินงานไปได้คล่องตัวพอสมควร ธุรกิจมีความผันผวนมีความเสี่ยง ดังนั้นในบางช่วง ยอดขายจริงอาจจะต่ำกว่าที่ประมาณการณ์ ในขณะที่ค่าใช้จ่ายจริงอาจจะสูงกว่าที่คาดการณ์ไว้แต่แรก ดังนั้น เพื่อให้ธุรกิจประสบปัญหาขาดเงินทุนหมุนเวียนสถาบันการเงินอาจจำเป็นต้องพิจารณาเงินทุนหมุนเวียนเพื่อให้ธุรกิจนอกเหนือจากความจำเป็นโดยปกติหรือนอกเหนือจากที่ระบุในงบกระแสเงินสด ในขณะที่เดียวกันสถาบันการเงินควรพยายามหลีกเลี่ยงการตั้งเงื่อนไขบางอย่างที่ลูกค้าปฏิบัติได้ยาก

8. มองการณ์ไกล จากผลกระทบของกระแสโลกาภิวัตน์ที่เกิดขึ้นมีผลทำให้อุตสาหกรรมบางอุตสาหกรรมมีคู่แข่งทางแย้มใส ในขณะที่เดียวกันก็มีผลทำให้อุตสาหกรรมบางอุตสาหกรรมของประเทศมีแนวโน้มมีคมนในอนาคต ตัวอย่างเช่นจากผลกระทบข้อตกลงเขตการค้าเสรี หรือข้อตกลงของ แกตต์

9. พิจารณาภาพมวลรวม หมายถึงในการปล่อยให้กู้แก่ลูกค้าแต่ละรายสถาบันการเงินจะต้องพิจารณาวงเงินทั้งหมดที่ตนและสถาบันการเงินอื่น ได้ปล่อยให้กู้แก่ลูกค้าของตนด้วย อาจเป็นได้ว่า วงเงินที่สถาบันการเงินได้ให้กู้แก่ลูกค้ารายหนึ่งๆนั้น มีมากเกินไปความต้องการของธุรกิจ และเป็นช่องทางให้ลูกค้านำเงินที่ได้มาไปลงทุนในธุรกิจอื่น ซึ่งอาจจะประสบความล้มเหลว และมีผลกระทบต่อโครงการลงทุนหลักได้³¹

---

³¹ ดนัย บัตตพงศ์, การวิเคราะห์ความเป็นไปได้ทางการเงินและการจัดวงเงินเครดิต, พิมพ์ครั้งที่ 2, (กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัดอุดมศึกษา, 2538), หน้า 79-87.